
STICHTING HET WANTIJ

Aanzet en bouwstenen voor een Visie over de Biesbosch-rivier het Wantij

DORDRECHT

VAN WANTIJWADDEN TOT PARELKETTING

Rechten voor de Rivier

Biodiversiteit

Natuurinclusief

mei 2021 (1^e versie mei 2020)

website: hetwantij.com
e-mail: hetwantij@hotmail.com
telefoon: 06 - 361 65 537

Stichting Het Wantij
Plein 1940 - 1945 nr. 53
3313 CV Dordrecht

Inhoudsopgave

A aanzet visie

A.1. Inleiding

A.2. Over deze visie

B. Feiten en waarnemingen over het Wantij

C. Gezonde getijdenrivier

C.1 Wat is een gezonde getijdenrivier?

C.2 Wat is een gezonde, zoetwater getijdenrivier?

C.3 Meer ruimte en dynamiek voor het Wantij

Verruiming met nevengeulen

C.3.1 Bestaande beperkende situatie

C.3.2. Voorstellen met nevengeulen

C.3.3. **Locaties I** met nevengeulen

D. Rechten voor de natuur/Rivier

D.1. Initiatieven

D.2. Rechten voor de rivier

E. Waterkwaliteit

E.1. Normen voor waterkwaliteit

E.2. Vervuiling Wantij bodem

E.3. Waterkwaliteit Wantij

E.4. Lekkages Chemours naar Wantij

E.5. Nieuwe ontwikkelingen Grote Rug bij Evides

E.6. Onderzoek VU Amsterdam, vervolg

Persistente stoffen

F. Verdere voorstellen voor een gezonder Wantij

F.1. Inleiding

F.2. **Locaties II**

Plan Tij, Plan Tij II, Vlijpark, Jeugdorp, Generaal Spoorpad

Wantijbrug (N3), Beekmanstraat, Prins Hendrikbrug

F.3. Verdere verbeteringen

F.4. Terugkeer van de Rivierrombout

G. Stadswerven

G.1. Inleiding

G.2. **Locaties III**

-Natuurlijke oevers bij Schaerweide en het 50 kV gebouw

-Kreek Haven Noord

-Oever Energieterrein

-Punt van Stadswerven

-Ecologische eilandjes

H. Verbinding Wantij naar westen en oosten

H.1. parelketting van eilandjes naar Oude Maas en Noord

H.2. Wantijwadden in oostelijk deel Wantij bij Noord Bovenpolder

- I. Gemeente en Nieuwbouw: bestaande en geplande natuur verdwijnt.
- J.. Vaartocht 9 januari 2020 op uitnodiging Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat.
- K. Toename recreatie druk op natuur
- L.. Natuurinclusief bouwen
- M. Stadswerven: verlies, compensatie en drijvende natuur
- N. Rivier de Vlij
- O. Wantijpark
- P. Verlichting
- Q. Tenslotte

A Inleiding

Aanleiding voor deze aanzet voor een visie is de door de gemeenteraad aangenomen motie van Groen Links en D66 gebaseerd op de brief “Code Rood voor ecologische verbindingszone Wantij in Stadswerven” van 6 april 2019 van Stichting Het Wantij (SHW). Als antwoord op deze motie heeft het College van B&W toegezegd met een visie over de gehele Wantijzone te komen.

In afwachting van die toegezegde visie is SHW begonnen met het ontwikkelen van ideeën voor een eigen visie.

Stichting Het Wantij wil daartoe graag samen werken met geïnteresseerden, waaronder inwoners en politieke partijen van Dordrecht, universiteiten en deskundigen. Het doel zou moeten zijn een alternatief uit te werken voor natuurontwikkeling dat bij voorkeur ook politiek haalbaar is. Het gaat SHW in deze aanzet voor een visie om een schets in grote lijnen vanuit een ideaalbeeld voor een mogelijke toekomst, die gebaseerd is op feiten over de huidige ecologische betekenis en functie van het Wantij. Er wordt uitgegaan van de bestaande situatie in de Wantijzone, de bestaande gemeentelijke en provinciale nota's, de bestaande wetgeving, de bestaande houding, mentaliteit van ambtenaren, van het college, van de politieke partijen, de bewoners enzovoorts.

Stichting Het Wantij zet zich al jarenlang in om bestaande natuur te behouden of herstel af te dwingen van verloren gegane natuur. Daarbij zijn altijd deskundig onderbouwde voorstellen gedaan zoals onlangs voor Stadswerven in samenwerking met ecologisch adviesbureau Vertigo. Ook heeft SHW zich langdurig ingespannen wettelijke bescherming te verkrijgen in de vorm van de Ecologische Hoofdstructuur (nu NNN, Natuur Netwerk Nederland) en de Natura 2000 status.

Stichting Het Wantij beschikt over veel kennis, waaronder ecologische kennis, van alle delen van het Wantij en heeft gedocumenteerd wat er aan natuur verdwenen is en hersteld dient te worden, plekken waar natuurontwikkeling kan plaats vinden en waar bedreigingen zijn.

SWH heeft contacten over mogelijke ontwikkelingen met onder andere Rijkswaterstaat (RWS) in het kader van Kaderrichtlijn Water (KRW), met de Provincie, met Staatsbosbeheer, met Stichting Zuid-Hollands Landschap en met het

Waterschap Hollandse Delta. Daarnaast zijn er vaak contacten met de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ).

Het blijkt helaas steeds weer nodig bij de Omgevingsdienst overtredingen van de gemeente Dordrecht te melden. Dit heeft er de afgelopen jaren toe geleid dat meerdere projecten aan het Wantij zijn stilgelegd en waarschuwingen zijn gegeven wegens het ontbreken van een omgevingsvergunning of een ontheffing. Het gaat dan met name om het niet naleven van de zorgplicht en overtredingen in het kader van de Natuurbeschermingswet.

RWS heeft veel kennis in huis ten aanzien van de aanleg van natuurlijke oevers, zoals binnen het KRW-project, waarbij de Wantijzone sinds kort speciale aandacht heeft. RWS heeft de opdracht hier ruim 50 hectare aan getijdennatuur aan te leggen. Het maken van een visie voor de Wantijzone kan een concretere samenwerking op gang brengen onder ander tussen de genoemde partijen. Het opstellen van zo'n visie wordt een extra uitdaging gezien de bestaande verstedelijking, de huidige bouw van woningen in de wijk Stadswerven in de monding van het Wantij en toenemende druk op het gebied vanwege de gemeentelijke plannen om de Wantijzone aan te wijzen als zoekgebied voor woningbouw.

Belangrijke thema's zijn zodoende: "bouwen en natuur", "natuur in de stad", "natuurinclusief bouwen en leven". Bij bouwplannen dient de ecologische functie van het Wantij ten behoeve van de biodiversiteit en als migratieroute voor flora en faunasoorten een hard uitgangspunt te zijn, compensatie van eventuele aantastingen een vanzelfsprekendheid.

"In een recent onderzoek van de Wageningen Universiteit werd bekend dat zo'n 90% van de leefgebieden voor soorten op het spel staat, 70% van de planten en dieren en tot 40% van de vogels kan niet behouden blijven" (bron: Trouw 2 juni 2020)

Er dient heel goed rekening gehouden te worden met de toename van de recreatiedruk op het gebied ten gevolge van de bouw van nog meer woningen, zeker als deze dicht bij of in de oevers worden gebouwd. Het gaat dan om de aanleg van wandel- en fietspaden en van steigers en aan de toename van de pleziervaart en de daarbij behorende ligplaatsen.

Aanleg van natuurlijke oevers draagt bij aan de verbetering van de waterkwaliteit, maar helaas onvoldoende als het gaat om persistente stoffen zoals die door lozing en uitstoot van het chemisch bedrijf Chemours en Waterbedrijf Evides in het water terecht komen.

Al met al heeft dit Stichting Het Wantij ertoe gebracht om een visie te ontwikkelen vanuit het ideaalbeeld van een gezonde rivier. Wat kan daaronder worden verstaan? Het kan helpen uit te gaan van de rivier zelf, van de gedachte dat de rivier rechten heeft en dat we de stem van de rivier kunnen proberen te verwoorden. Daarover zal mogelijk in de nabije toekomst een onderzoeksproject vanuit universiteiten Amsterdam en Wageningen van start gaan waarbij de problematiek in de Wantijzone een belangrijke casestudy kan zijn. SHW ondersteunt dit project en participeert daarin.

A.2 Over deze visie

Het Wantij kan ingedeeld worden in drie delen:

-Stichting het Wantij stelt voor het deel van het Wantij in de Sliedrechtse Biesbosch ter hoogte van de binnenkort tot getijdennatuur te ontwikkelen Otterpolder en Noord Bovenpolder, een soort Waddengebied te maken. Vandaar ons voorstel voor een nieuwe naam voor in ieder geval dat deel van het Wantij: **Wantijwadden**. De mogelijkheid voor aanleg waddenachtige vooroevers kan zich echter ook uitstrekken naar andere delen van het Wantij zoals verderop wordt voorgesteld bij de Wantij oevers aan beide zijden van de Amaliabrug.

-Vervolgens stroomt het Wantij door het meer verstedelijkte gebied waar de migratie van dieren en planten zo goed als mogelijk doorheen geleid moet worden tot en met de monding/eindtraject van het Wantij in Stadswerven.

-Stichting Het Wantij kijkt ook verder en wel naar de verbinding van het Wantij met natuurgebieden in de Oude Maas en in de Noord:

Ons voorstel is de aanleg van eilandjes, te beginnen in het Wantij ter hoogte van Stadswerven en verder door het verstedelijkte gebied naar natuurgebiedjes in Noord en Oude Maas. We noemen dit een **parelketting van eilandjes**, die functioneren als 'stepping stones' door dit zeer verstedelijk gebied.

Dordrecht is feitelijk een stad in het natuurgebied de Biesbosch!

De natuur moet niet uit de stad geweerd worden, maar juist welkom geheten en er doorheen geleid zonder daar onnodige grenzen aan te stellen. Dat wordt ons inziens niet voldoende erkend.

Een voorbeeld is de wezensvreemde ontwikkeling, zoals die nu plaatsvindt in Stadswerven. College, ambtenaren en politiek hebben decennia geleden de bouw van deze stadswijk voorbereid en de bouw goedgekeurd zonder wezenlijke aanpassingen die deze tijd van klimaatverandering en teruglopende biodiversiteit vereist. In tegendeel; de aanpassingen die plaatsvonden betroffen juist de teruggang van eerder geplande natuur. Kortom, er wordt alles aan gedaan om de natuur vanuit de Biesbosch te weren.

Kijken we naar het verleden dan zien we dat er ondanks of misschien wel dankzij dat er de laatste eeuwen veel scheepsindustrie op Stadswerven was gevestigd, er in het gebied veel natuur te vinden was. Het paste in die tijd dat rond de bedrijven rommelige vaak nauwelijks gebruikte terreinen waren, ook aan de oevers, waar natuurontwikkeling wel degelijk aanwezig was.

Uit onderzoeksrapporten blijkt dat er de afgelopen decennia veel leefgebied van een groot aantal dier en plantsoorten is verwijderd. Het afgraven en verharderen van oevers zorgt voor het verdwijnen van een iconische en wettelijk zwaar beschermde Rivierrombout. Deze libelle is afhankelijk van de zandige oevers in Stadswerven. Uit foto's blijkt bijvoorbeeld dat er begin vorige eeuw nog veel bomerijen stonden terwijl Stadswerven de laatste jaren zo goed als boomvrij is gemaakt. SHW strijdt voor behoud van de laatste pareltjes aan bomen langs de oevers zoals bij Schaerweide en op de Landtong bij DordtYard.

Hoe dan ook, het is hard nodig de natuur de ruimte te geven en daarmee samen te leven. Op de Staart en ook op Stadswerven lopen vossen rond en er zwemmen bevers in de rivier die daar ook aan de oevers foerageren. Vogels en vleermuizen maken intensief gebruik van de laatste nog aanwezige bomerijen.

Stichting Het Wantij heeft al in 2009 een visie voor Stadswerven opgesteld als reactie op de toen al in beton gegoten plannen van de gemeente Dordrecht met als titel: **'Stadswerven: van Stenen Hart naar Stadspark'**.

Denkend vanuit de rivier is SHW op het idee gekomen de nu ingeklemde rivier waar mogelijk ruimte te geven, door middel van het **creëren van nevengeulen**. Door die verbreding kan er meer getijdennatuur worden aangelegd en ook ontstaat er ruimte voor recreatie.

De Staart, een bebouwde strook land tussen het Wantij en de Beneden Merwede, zou aan beide kanten meer verbonden kunnen worden met deze rivieren. Het mooiste zou zijn als er waterverbindingen *tussen* deze rivieren komen of dat water diep de wijk in kan stromen. Het is de vraag of dit nog mogelijk is gezien de enorm vervuilde bodem en de overvloedige aanwezigheid van kabels en leidingen.

Een groot oppervlak van de Staart is in het verleden gebruikt om industrieel- en huishoudelijk afval te storten. Nader onderzoek is wenselijk. Er zijn vast kunstmatige, creatieve ingrepen mogelijk om deze barrières te slechten.

B. Feiten en waarnemingen over het Wantij.

-Het Wantij is een groene bypass van de Beneden Merwede met een lengte van 12 kilometer vanaf de doorsteek naar de Beneden Merwede in de Sliedrechtse Biesbosch naar het Vierrivierenpunt in de Drechtsteden. Het Vierrivierenpunt is de plek waar het Wantij, de Beneden Merwede, Noord en Oude Maas in elkaar overgaan. De Sliedrechtse Biesbosch is een waardevol brongebied voor flora en fauna naar de Noord en de Nieuwe Maas en Oude Maas en via het Spui en de Dordtse Kil met het Haringvliet. Het Wantij functioneert als kostbare ecologische slagader van de Sliedrechtse Biesbosch van en naar deze gebieden. De Beneden Merwede is veel minder geschikt vanwege de vervuiling door Chemours en andere industrieën, de verstedelijkte oevers, en de vervuiling en golfslag veroorzaakt door zware scheepvaart.

-Er is ter hoogte van het Wantij een grote getijdenslag, groter dan in de Brabantse Biesbosch, vanwege de open verbinding met de Noordzee, via de Oude- en Nieuwe Maas. De getijdenslag in de Brabantse Biesbosch is kleiner sinds in 1970 de Deltawerken tot stand kwamen. De getijdenslag voor zoetwater bereikt juist ter hoogte van het Wantij z'n maximum.

-Het Wantij is als zoetwatergetijden rivier, uniek in Europa, deel van de Ecologische hoofdstructuur oftewel het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het Wantij voldoet qua habitats en flora- en faunasoorten aan alle Natura 2000 criteria, zoals is vastgesteld bij aanvraag door Stichting het Wantij bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, (LNV), voor de Natura 2000 status, waarvan de beoordeling is in 2010 plaatsvond. De gemeente Dordrecht stond deze bescherming van dieren en planten echter in de weg.

-Bijzondere problematiek is dat het Wantij een ecologisch verbindingszone is door stedelijk gebied. Bovendien is er sprake van een hoge recreatiedruk mede vanwege de route van en naar de nabije Biesbosch.

Stedelijk gebied betekent de aanwezigheid en aanleg van infrastructuur zoals bruggen, kabels en leidingen langs en onder het Wantij door.

-Vervuiling door Evides en Chemours geeft ook nog eens een enorme druk op de kwaliteit van het water en dus op de ecologie.

-De Wantijzone is onlangs aangewezen als zoekgebied voor de bouw van woningen. Al langere tijd, vanaf de plannen in 2000, worden voor dit gebied wezensvreemde plannen voor de hoogstedelijke nieuwbouwwijk Stadswerven aan de monding van het Wantij uitgevoerd.

Vanaf 2005 is er langs de Vlij, de zijrivier van het Wantij, de wijk Plan Tij verzezen met woningen aan het water en zijn er plannen voor de bouw van nog meer woningen met de komst van een nieuwe wijk Plan Tij II.

Dit zal een verdere toename van de pleziervaart tot gevolg hebben.

-Vanwege de grote getijde slag zijn er unieke habitats met als voorbeeld het voorkomen van drie plant- en diersoorten: Spindotterbloem, Getijdeslak en Schedevloedmos aan het Wantij ter hoogte van de Sliedrechtse Biesbosch die alleen hier samen zijn te vinden.

-Door bureau Vertigo zijn twee belangrijke diersoorten, het Getijdeslakje en de Rivierrombout, aangetroffen aan de oevers van Stadswerven. Het zijn kensoorten behorende bij twee verschillende riviertypen, de zogenaamde traag stromende rivieren en de zoetwatergetijden rivier. Kensoorten brengen de aanwezigheid van veel meer diersoorten met zich mee en hebben een bijzondere wettelijke en Europees beschermde status. Het is dus een Europese verplichting deze habitats te beschermen!

-Kenmerkende soorten die in het Wantij leven worden genoemd in het rapport van Bureau Vertigo van 10 september 2019:

Echt kenmerkende getijdensoorten zijn het Getijdeslakje, Schedevloedmos, Spindotterbloem en Driekantige Bies. In het in de Sliedrechtse Biesbosch gelegen Sterlinggriend dat aan het Wantij ligt komen drie echt kenmerkende zoetwatergetijdensoorten gezamenlijk voor, hetgeen uniek is in Europa (Boesveld 2017). Het gaat om de Spindotterbloem, het Schedevloedmos en de Getijdeslak. De vierde getijdenspecialist, de Driekantige bies, komt eveneens in de Sliedrechtse Biesbosch voor. Dit viertal bepaalt in hoge mate de identiteit van de natuur van het zoetwatergetijdengebied

Kenmerkende rivier soorten die in de ecologische Wantijzone leven zijn bijvoorbeeld Rivierrombout, Weidebeekjuffer, Blauwe breedscheenjuffer, Oeverloofslak, Platte zwanenmossel, Hopwarkruid en Moeraskruiskruid. Andere bijzondere flora- en faunasoorten zijn onder andere: Bever, Ree, Noordse Woelmuis, Waterspitsmuis, Roerdomp, Blauwborst, IJsvogel en marterachtigen zoals Bunzing, Hermelijn en Boommarter.

-De oevers van Stadswerven bevinden zich aan de monding van het Wantij, direct aan het Vierrivierenpunt, waar vanwege de stroming een aanvoer van zand plaatsvindt dat neerslaat aan de oevers. Voor de Rivierrombout zijn zandige oevers die droog komen te staan bij laag water een ideaal habitat voor de larven, larven die daar bij geschikte oeverbegroeiing kunnen uitsluipen. Er bevond zich naar een schatting van bureau Vertigo aan de hand van de waarnemingen vorig jaar een populatie van enkele honderden rivierrombouts in dit gebied.

C. Gezonde getijden rivier

C.1 Wat is een gezonde rivier?

Een gezonde rivier is:

- Een rivier meandert en niet door harde oevers wordt ingeperkt of gekanaliseerd;
- Een rivier die dan eens hier, dan eens daar de bodem uitschuurt en z'n bedding verlegt,
- Een rivier die bruist, waarvan het water zich mengt met zuurstof; het water kan zo schoon zijn dat zelfs de mens er uit kan drinken.
- Een rivier waarin snelstromende delen worden afgewisseld met rustplekken, bijvoorbeeld voor trekvisserij;
- Een rivier met meerdere soorten langzaam oplopende oevers die mede door aanspoeling van slib en zand zijn gevormd en wellicht is de oever op andere plekken weer steiler.
- Oevers begroeid met bomen, riet, met allerlei planten, mossen en algen, waar zich veel insecten en ook slakken bevinden, oevers geschikt als paaiplaats voor vissen. En makkelijk toegankelijk voor allerlei diersoorten zoals de Bever, uitsluitende libellen en als paaiplaats voor vissen, etc., etc.
- Een gezonde rivier heeft een onderwaterleven dat ecologisch in balans is, waar geen geluidsoverlast domineert, gezond leven van planten en dieren op de bodem, een bodem vrij van chemische vervuiling.
- Een rivier met water en oevers die vrij zijn van plastic afval.
- Een gezonde rivier is een rivier zonder vervuiling, zoals vervuiling met persistente of toxische stoffen;
- Een rivier met zelfreinigend vermogen, waar de begroeiing van de natuurlijke oevers met water- en oeverplanten kan zorgen voor filtering, zuivering en herstel, etc.
- Een rivier met aan de oevers bomen met schaduw gevende overhangende takken, dode of van ouderdom omgevallen bomen, half in het water. Boomstammen die deels op de oever en deels in het water liggen blijken uitermate belangrijk voor allerlei diersoorten. Dode bomen bieden zowel op land als in het water voeding en beschutting voor allerlei leven.
- Ook boomstammen in het water of onder water (vastgelegd) kunnen zeer belangrijke ecologische functies verrichten.

C.2 Wat is een gezonde, zoetwater getijdenrivier?

Een getijdenrivier heeft tweemaal per dag hoog- en laag tij. Dat betekent dat er aan de oevers dagelijks een bijzondere dynamiek ontstaat: water verrijkt de oevers met voedingsstoffen, slib, zand enzovoort. Dier- en (zaden van) plantsoorten komen bij stijgend water gemakkelijk op de oever en blijven daar deels achter. Door deze processen ontstaat allerlei nieuw leven en een zich steeds vernieuwend habitat. Naarmate de oevers geleidelijker oplopen is er een groter oppervlakte waarmee dagelijks deze getijden-interactie kan plaatsvinden. Getijdenrivieren kunnen daardoor een uitzonderlijke bijdrage leveren aan vergroting van de biodiversiteit.

Getijdenwerking is er vanaf de Noordzee tot voorbij Gorinchem. Het waardevolle deel van het rivierengebied waar sprake is van zoetwater getijden is aanzienlijk kleiner. De lengte van dit gebied wordt bepaald door de krachten tussen het af te voeren zoete water in de rivieren Rijn en Waal, verkregen uit regenval en smeltend ijs, en

die van het getij vanuit zee. Het deel van het getijdengebied waar nog geen zout water vanuit zee is doorgedrongen, loopt van ongeveer halverwege de Oude- en Nieuwe Maas/Noord tot de Boven Merwede bij Gorinchem. Bij Gorinchem is nog een heel geringe getijdenwerking merkbaar. In dat kleine gebied vinden we unieke dieren- en plantensoorten die het des te belangrijker maakt deze te beschermen. De grootste bijdrage aan de zoetwatergetijdenatuur aan de oevers kan logischerwijs ontstaan waar de grootste getijdenslag is. Dat blijkt juist het geval in het gebied van de Sliedrechtse Biesbosch en het Wantij met een getijdenslag van gemiddeld 80 cm. Dit is aanzienlijk groter dan in de Brabantse Biesbosch.

C. 3. Meer ruimte en dynamiek voor het Wantij.

-Bestaande situatie/beperkingen

Een rivier heeft ruimte nodig, moet kunnen meanderen. We moeten ons realiseren dat veel vroeger nog niet ingedijkt gebied in onze Delta, dus ook rond het Wantij (voor altijd?) verloren is gegaan, oftewel, dat de primaire dijken zoals Wantijdijk en Noordendijk het stroomgebied van het Wantij beperken en bepalen. Het nu nog bestaande en resterende buitendijkse gebied, zo belangrijk voor een rivier als het Wantij, is ook nog van de rivier afgenomen. Het is veelal opgehoogd ten behoeve van woningbouw zoals de Staart en Stadswerven of met een zomerdijk gescheiden van de rivier zoals de Noord Bovenpolder en de gebiedjes bij de Loswalweg waaronder het Vissertje. Ook de laatste stukjes enigszins natuurlijke oevers op Stadswerven wil de gemeente Dordrecht aan de rivier onttrekken: kale harde oevers resteren. Het ziet er volgens SHW naar uit dat ten koste van alles een beeld gerealiseerd moet worden dat alleen de directe belangen van de mens en met name projectontwikkelaars dient.

De vraag is, hoe er binnen de aanwezige beperkingen toch nog wat ruimte gevonden kan worden op een manier die de gezondheid van de rivier het Wantij ten goede komt. Als we nu op de kaart naar het Wantij kijken, zien we een lang gerekt lint:

- Met aan beide zijden hier en daar wat hoekige uitsparingen die voornamelijk als havens worden gebruikt en daartoe ook zijn gegraven, of restant zijn van een vroegere kreek of een tot kreek verworpen eertijds aanwezige verbinding tussen Wantij en Beneden Merwede.

- Er zijn stukken waar de verbinding van het Wantij met andere wateren is geblokkeerd, zoals met het spaarbekken de Grote Rug, met de Vlij bij de Oranjelaan en tussen Wantij en Beneden Merwede

De loop van de rivier wordt voornamelijk bepaald door de gebaggerde vaargeul en een harde basalten beschoeiing.

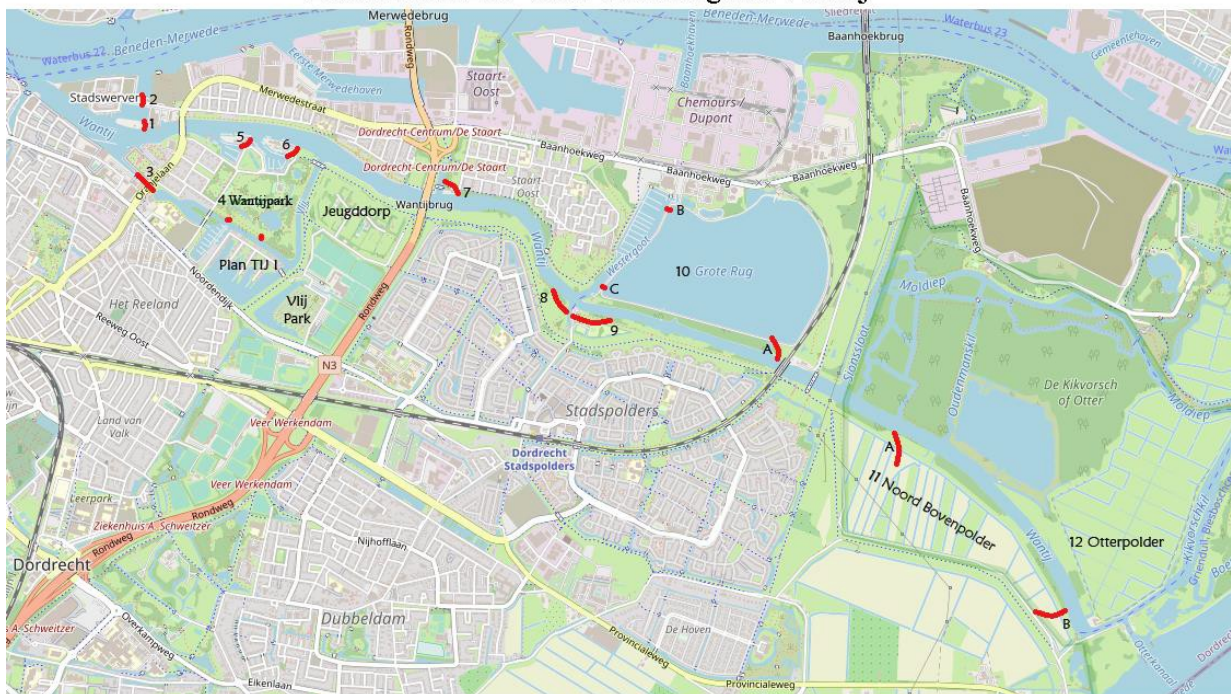
C.3.2 -Voorstellen met nevengeulen

Het zou een enorme verbetering zijn als de havens en kreekjes kunnen worden betrokken bij een goede en ruimere doorstroming van het water van het Wantij. Daartoe kunnen waar mogelijk nevengeulen gevormd worden. Geulen die parallel

lopen aan de hoofdstroom met als bijkomend voordeel dat er geen dichtgeslibde en vervuilde uithoeken blijven bestaan en de rivier gezond blijft. Verder dient gestreefd te worden naar het opheffen van barrières: Zo zou de Vlij bij de Oranjelaan verbonden kunnen worden met het Wantij waardoor de Vlij een groene bypass kan worden van het Wantij. Het Spaarbekken de Grote Rug kan met het Wantij verbonden worden en op Stadswerven kunnen de Wantij haven Zuid en de daarvan door de Maastraat gescheiden haven Noord aan de Beneden Merwede met elkaar verbonden worden.

C.3.3. -Locaties I voor verruiming met nevengeulen

Kaart I Aanzet Visie Stichting het Wantij

Kaart Wantij Locatie I
1 t/m 12 zie tekst C.3.3.
I. Nevengeulen —

Hieronder worden enkele ideeën gelanceerd, voor locaties waar verruiming van de rivier met nevengeulen (zie kaart I) denkbaar is:

- 1 **Een doorsteek op Stadswerven van de Landtong naast DordtYart naar Haven Zuid** levert een aan het Wantij parallelle stromingsgeul.
- 2 **Haven Noord en Zuid met elkaar verbinden ten behoeve van de doorstroming** van en naar Beneden Merwede.
- 3 Een **doorsteek onder de Oranjelaan naar het Wantij** waarmee **de Vlij kan doorstromen** en een bypass wordt van het Wantij.

- 4 Verbindingen tussen Vlij en Wantijpark zie paragraaf N over de Vlij**
- 5 Een extra *verbinding vanuit de Eerste jachthaven met het Wantij*. Ook dit weer ten behoeve van een betere doorstroming.**
- 6 Misschien is er *verbinding mogelijk tussen de Tweede jachthaven, achter de Roei- en Zeilvereniging langs, naar het Wantij*.**
- 7 *Direct naast, oostelijk van de N3, bevindt zich het restant van een oude kreek*. Wellicht kan deze kreek naar het oosten uitgebreid worden waar nu nog een grasveld ligt. Uit rapporten over de aanwezigheid van vervuiling op de Staart blijkt echter dat de oevers van de kreek een hotspot zijn wat betreft chemische vervuiling. In ieder geval is er lekkage van chemicaliën waaronder PFOA geconstateerd die erin terecht komt. Het is lastig om op die locatie een goede doorstroming te krijgen. Een te onderzoeken optie zou zijn *een doorsteek vanuit de kreek te maken naar het Wantij, achter langs het voormalige tot woonhuis verbouwde pompstation* aan het Wantij.**
- 8 *Aan de andere zijde van de Loswalweg, ten westen, is nu een soort ingedijkt speelveld* gemaakt.
*Dit kan teruggegeven worden aan de rivier.***
- 9. *Het gebied direct ten oosten van de Loswalweg, ter hoogte van het Vissertje. Deze camping zou plaats kunnen maken voor getijdennatuur*, ook hierbij is een goede doorstroming te creëren**
- 10. a, b en c. Tussen Wantij en spaarbekken de Grote Rug, bevindt zich een voor de natuur zeer behoudenswaardige landstrook. Hier worden zeer heldere waterplassen aangetroffen, waarschijnlijk welwater. In het verleden heeft er flora- en faunaonderzoek plaatsgevonden door het IVN, (Instituut voor natuureducatie).
De Grote Rug heeft lange tijd dienst gedaan als spaarbekken voor drinkwater, maar Evides, het drinkwaterbedrijf haalt het water inmiddels elders vandaan waardoor een deel van de Grote Rug bij het Wantij kan worden betrokken. In het kader van deze visie doet Stichting Het Wantij het volgende voorstel:
Een doorsteek aan de oostzijde van de landstrook tussen Wantij en Grote Rug en een of twee doorstekten naast, noordelijk van, het NIVONhuis tussen Grote Rug en haven de Westergoot. Op deze manier wordt het een nevengeul van het Wantij en kan er een goede doorstroming plaatsvinden.**
- 11. a en b Noord Bovenpolder: een combinatie met een *extra stroomgeul door minimaal twee doorstekten van de huidige zomerdijk. Het gebied kan zodanig opgehoogd worden dat er een een slibbig gebied ontstaat, waar eb en vloed geulen vormen in een steeds wisselend patroon en vogels uitstekend kunnen foerageren.***

Wantijwadden: het gebied van de Noord Bovenpolder kan getransformeerd worden tot Wantijwadden zoals Stichting het Wantij delen van het Wantij voorstelt te noemen. In de verdere loop van het Wantij richting Stadswerven zijn er meer mogelijkheden om “wadden achtige” oevers aan te leggen, zoals voor de Wantijdijk tussen N3 en Amaliabrug en voor het griend van het Wantijpark aan de andere zijde van de brug, zie verder

12. Otterpolder (wordt later ingevuld)

D Rechten voor de Natuur/Rivier

D. 1. Initiatieven

Sinds enige tijd is Stichting Het Wantij betrokken bij het project “Rechten voor de Natuur” van de universiteiten Amsterdam en Wageningen. SHW steunt als ngo het bij de Nederlandse Wetenschaps Autoriteit (NWA) ingediende voorstel. Het NWA beslist over de toekenning van de aangevraagde subsidie. De onderzoeksgroep heeft het voorstel gedaan het Wantij met de Sliedrechtse Biesbosch als casestudie te nemen, samen met de Waddenzee! De Waddenzee is wereld erfgoed en er is een rechtszaak gaande om Rechten aan de Natuur toe te kennen. Daarnaast is er een project gestart vanuit de Europese Unie ten behoeve van “Rechten voor de Rivier” waarbij de universiteit Wageningen is betrokken. Er wordt samengewerkt met groepen in Ecuador en Colombia, waar rechten voor natuur en rivier al in de wetgeving zijn opgenomen.

SHW vindt het van groot belang dat Rechten voor Natuur geïmplementeerd gaan worden in ons rechtssysteem en op zijn minst onderdeel gaan vormen van ons denken, ons bewustzijn. Uiteraard dienen de mogelijkheden eerst bestudeerd te worden onder andere in casestudies. Kennismaken van de manier waarop men zich in andere culturen verhoudt tot een rivier kan zeer leerzaam zijn.

Het filosoferen over een rivier die rechtspersoonlijkheid heeft, is een prachtig uitgangspunt voor een visie, maar wij begrijpen natuurlijk dat het nog lang niet zover is. Er is een lange, maar wel heel inspirerende weg te gaan om dat project handen en voeten te geven en om bewoners en instellingen of instanties mee te krijgen en om eventueel elementen in de wetgeving te implementeren.

De aanzet van de Stichting Het Wantij voor een visie hierover, is alvast een eerste poging die richting op te gaan.

D.2.Rechten voor de Rivier

Als samenleving zijn we nu gewend de rivier te gebruiken voor ónze doeleinden, dat geeft een enorme belasting en stress voor de rivier. Het gaat dan om activiteiten en ingrepen ten behoeve van de mens, zoals kanaliseren, lozingen via riolen vanuit huishoudens, lozingen van chemicaliën waaronder persistente en toxische stoffen door de chemische industrie, vervuiling door gebruik van giftige anticoatings in de pleziervaart, gebruik voor koel- en proceswater, productie en opslag in spaarbekkens ten behoeve van drink- en proceswater voor de industrie, bevissen, baggeren, bevaren met zware vervuilende schepen met veel geluidsoverlast onder water en

golfslag, het dumpen van onder meer plastic afval, buitendijks bouwen, belasting door recreatie, vervuiling via depositie vanuit de industrie, belasting met stikstof enzovoort. Verder wordt de rivier getemd voor veiligheid, zoals met de aanleg van de Deltawerken en wordt het dagelijkse niveau van het water, de hoeveelheid water, zoveel mogelijk gereguleerd.

Onze samenleving staat vervuiling toe, weliswaar binnen daarvoor gestelde normen. Nederland blijkt zelfs die normen voor waterkwaliteit bij verre na niet te halen. Overschrijding ervan vindt vaak plaats en kan plaatsvinden vanwege gebrek aan mogelijkheden ze te handhaven. Dat alles laat zien hoe ver we verwijderd zijn van echt schone, liefst drinkbare rivieren. (zie verder)

Al de hiervoor genoemde factoren samen vormen een enorme belasting voor de rivier.

Je zou je ook kunnen afvragen:

*Denk je in, voel in hoe het is een rivier te zijn;
Wat is acceptabel en wat niet;
Op welke wijze kan je je als rivier goed en gezond voelen??*

Op deze manier gekeken kunnen beslissingen genomen worden die niet alleen mens gericht zijn, en niet alleen het (directe) belang van de mens dienen, maar het belang dienen van de aarde als geheel en daarmee het grotere belang van de mens als onderdeel van deze aarde. Het tijdperk waar we nu in leven wordt wel antropoceen genoemd, “het geologische tijdperk van de mens” want er is geen plek meer op aarde waar menselijke invloed ontbreekt. Deze tijd vraagt dringend om een andere manier van omgaan met de aarde, zoals bijvoorbeeld binnen de grenzen van de **donuteconomie**. (zie verder)

Naast “Rechten voor de Rivier” gaat het dus ook om “Rechten van de Natuur”. Natuurinclusief bouwen vormt daarin een al enigszins bekend onderdeel. Het gaat daarbij ook om het meekrijgen van de bevolking. Bewustwording middels goede informatie en het betrekken van mensen, dient samen met goede wet- en regelgeving en het naleven daarvan uitgangspunt te zijn. Een simpele actie als de ‘Operatie Steenbreek: tegel eruit, plant erin’ uit Den Haag en de oproep van Stichting Groenemorgen uit Rotterdam om tegels te lichten om plaats te maken voor geveltuintjes zijn goede voorbeelden van natuurinclusief denken om biodiversiteit te bevorderen en het is voor veel mensen haalbaar.

Waar het uiteindelijk om gaat, is dat de mens weer met en in harmonie met de natuur gaat leven. Het uiteindelijke doel is een natuurinclusieve samenleving waar duurzaamheid een integraal deel van vormt.

“Leven binnen de donut”, beschreven in het boek *Donuteconomie* van de Engelse econoom Kate Raworth is mogelijk een stap in de goede richting. De grens, gevormd door de binnenring van de donut, wordt bepaald door de basis behoeften van de mens, dus waar ieder mens een menswaardig bestaan kan leiden. De buitenring vormt het ecologisch plafond waarbij de nadelige gevolgen van onze activiteiten voor het klimaat, de biodiversiteit, en de uitputting van grondstoffen beperkt blijft.

E. Waterkwaliteit

E.1. Normen voor waterkwaliteit

Hier volgt een kleine toelichting op de normen voor de waterkwaliteit die in deze maatschappij gehanteerd worden. Gezien de menselijke ingrepen en invloed op het watersysteem wordt door Rijkswaterstaat geaccepteerd dat een Goede Ecologische Toestand (GET) **niet meer te bereiken is**. Volgens de Kaderrichtlijn Water (KRW) is het doel voor deze wateren de ecologische toestand die maximaal kan worden bereikt met gelijkblijvende (menselijke) verstoring van de hydromorfologie, de vormen in het landschap ontstaan door water. Deze toestand wordt beschreven als het Goed Ecologisch Potentieel (GEP).

In de Nederlandse regelgeving moet de kwaliteit van het water binnen bepaalde normen vallen, zodat het geschikt is als water waarin schelpdieren kunnen leven, voor bereiding van drinkwater en voor de natuur. Op dit moment voldoet het Wantij bij lange na niet aan de normen, aangegeven als Kwaliteitselement EKR, die gesteld zijn binnen de KRW:

Kwaliteitselement (EKR) op een schaal van 0 tot 1:

Macrofauna	>0,44
Overige waterflora.	> 0,55
Vissen	> 0,19

Ook de chemische situatie voldoet niet aan de daarvoor gestelde norm binnen de KRW van een Goede Chemische Toestand (GCT). Die kwaliteit zou op 80% zitten, aldus Rijkswaterstaat. Schrijnend is dat Zeer Zorgwekkende Stoffen zoals PFOA en GenX **geen** deel uitmaken van de stoffen die binnen KRW gemeten worden! Voor deze stoffen geldt wel de opdracht lozing zoveel mogelijk te voorkomen onder andere met inzet van de zogenaamde Best Beschikbare Technieken (BBT) en indien dat niet mogelijk is, bijvoorbeeld om economische redenen, de lozing te beperken. Het zal duidelijk zijn dat deze chemische belasting voor een rivier en alles wat daar in leeft, zeer ongezond is en dat we moeten streven naar een meer natuurlijke staat, met als stip op de horizon *drinkbaar water direct uit de rivier!* Zie ook het project "Drinkable Rivers" van Lian Phoa, <https://drinkablerivers.org/>
Stichting het Wantij onderhoudt contact met Lian Phoa.

E.2. Vervuiling van de Wantijbodem

Rijkswaterstaat heeft de vervuiling in het Wantij en aanliggende havens en kreken onderzocht en recent in een rapport vastgelegd, zie kaartje in bijlage. Het doel was te onderzoeken of baggeren kon bijdragen aan de verbetering van de waterkwaliteit. De aangetroffen vervuiling betreft onder andere: PAK, olie, pesticiden, pcb's, en in de jachthavens antifouling die nog vele jaren na het verbod werd gebruikt voor bescherming van de onderkant van schepen.

In het oostelijk en westelijk deel van het Wantij zijn diverse locaties in de waterbodem zodanig vervuild dat er ecologische en humane risico's zijn. In oostelijk deel van het Wantij, onder andere in de Karakieten kreek en Kano kreek wil RWS gaan baggeren om deze extreme vervuiling te verwijderen. Dit is ook nodig

om te voorkomen dat dit vervuilde slib in de nog te ontsluiten Noord Bovenpolder terecht komt. In het westen zijn de Riedijkshaven, Haven Zuid, en de kreek naast de N3 zwaar vervuild. Ook in de Eerste en Tweede jachthaven zijn delen zwaar vervuild. Hoewel ook de sliblaag langs de meeste oevers van het Wantij zwaar vervuild zijn, wordt daar niet gebaggerd omdat volgens RWS “de remedie erger is dan de kwaal”. Bij de kreek langs de N3 is bovendien vastgesteld dat er lekkage is vanuit de oever van PFOA als gevolg van de daar voorheen gedumpte vervuilde grond. Merkwaardig genoeg wordt in het rapport niet gerept over verdere vervuiling in en rondom het Wantij met PFOA, terwijl bijvoorbeeld van de aannemer die werkzaam was in Haven Noord werd vernomen dat er een laag PFOA op de bodem is aangetroffen. Het kan niet anders zijn dan dat dit op veel meer locaties het geval is. De lozing van PFOA en GenX vanuit de waterzuivering van Evides op de Grote Rug en vervolgens op het Wantij draagt ongetwijfeld ook bij aan dit soort vervuiling.

Met deze gegevens wordt het des te urgenter om middels onderzoek de ecologische en humane risico's van de vervuiling met persistente stoffen in het slib, met name aan de oevers, te onderzoeken. Vandaar dat Stichting Het Wantij het initiatief heeft genomen de VU in Amsterdam te vragen hiernaar onderzoek te doen. Dit initiatief heeft vervolgens geleid tot een onderzoeksvoorstel dat aan de NWA (Nederlandse Wetenschapsautoriteit) werd voorgelegd ter verkrijging van de nodige subsidie. Helaas is dit voorstel in de afvalrace gesneuveld. Onlangs werd een soberder onderzoeksvoorstel ingediend dat wederom door SHW als ngo wordt ondersteund.

Gezien de ernst van de vervuiling, zelfs boven de interventiewaarde die vele malen hoger is dan de “veilige” norm, valt het op dat de Havendienst van de gemeente Dordrecht verschillende keren heeft gebaggerd op diverse locaties zoals in de Vlij en in Haven Zuid. In Haven Zuid gebeurde dat nog in 2017. Had men kennis van onderzoeken? Of heeft men zelf onderzoek gedaan? Waar is het gebaggerde slib gebleven??? Ook is de vraag of er gebaggerd is met kennis van de ecologische waarden van het gebied en of daarnaar is gehandeld? De ervaring van Stichting het Wantij is dat de Havendienst niet of nauwelijks rekening houdt met de ecologische waarde van bodem en oevers.

Over het algemeen bevindt er zich in grote delen van het Wantij, in en nabij de vaargeul weinig slib, waarschijnlijk door de daar aanwezige stroming. De bodem bestaat daar uit klei en of zand, vaak bedekt met schelpen.

E.3. Waterkwaliteit van het Wantij

De aanhoudende lozing door Evides van gevaarlijke stoffen naar het Wantij blijft een grote zorg. Stichting Het Wantij heeft zich ingezet de lozing van chemische stoffen door Evides in het Wantij aan de orde te stellen. Via een WOB verzoek aan RWS werd de lozing van Zeer Zorgwekkende Stoffen zoals PFOA en GenX ontdekt. De ontdekking van deze lozing en de aanwezigheid van hoge concentraties daarvan in het spaarbekken de Grote Rug heeft uiteindelijk geleid tot een vergunningsverleningsprocedure bij RWS. Vanwege het huidige wet- en regelgevingssysteem werd het helaas mogelijk voor Evides een vergunning te verkrijgen, ondanks het vele jaren illegaal lozen van deze stoffen. Tegelijkertijd werd ook aan Chemours een lozingsvergunning verleend als “beloning” voor vele jaren extreme vervuiling!

De winst is wel dat er nu controle kan gaan plaatsvinden. Er komen garanties voor goede monitoring en Evides is verplicht een debietmeter te plaatsen bij het lozingspunt aan het Wantij waarmee eindelijk de precieze hoeveelheid vervuild water dat op het Wantij geloosd wordt, kan worden gemeten. Bovendien is er nu een inspanningsverplichting de lozing zo spoedig mogelijk te minimaliseren. Het voorstel van SHW de lozing via Chemours te laten plaatsvinden en de oorzaak van de zeer hoge concentraties PFOA en GenX in het spaarbekken te onderzoeken, werd helaas niet overgenomen. SHW blijft daar op blijven aandringen.

Dit wordt des te urgenter nu er plannen zijn (een deel van) de Grote Rug bij het Wantij te betrekken.

Behalve lozing vanuit de drink- en industriewaterinstallaties van Evides is er sprake van lekkage in het grondwater van allerlei gevaarlijke stoffen afkomstig van lekkages in de bodem onder Chemours en van depositie afkomstig uit de pijpen van dit bedrijf. Deze depositie van Chemours dient dringend te worden beëindigd. De verspreiding van de lekkages in het grondwater dienen nader onderzocht en te worden gestopt.

E.4.Lekkages Chemours naar Wantij

De enorme lekkages bij Chemours zijn zeer zorgelijk, want het kan daar vandaan in het oppervlaktewater van de Grote Rug komen en vervolgens in het Wantij. Het gevaar bestaat ook dat er op den duur lekkage naar het diepere grondwaterbekken plaatsvindt. Het water uit deze diepere grondwaterlaag, op een diepte van ongeveer 50 meter wordt gebruikt voor ons drinkwater, waar het ongeveer de helft van uitmaakt. De andere helft wordt bereid uit Maaswater dat via enorme waterbekkens in de Brabantse Biesbosch naar Dordrecht wordt gepompt.

Bij deze lekkages gaat het niet alleen om PFOA maar ook om vele andere zeer giftige stoffen.

Er wordt getracht de lekkage bij Chemours naar diepere grondlagen en naar de wijdere omgeving te voorkomen door continu water uit diepere lagen op te pompen waarmee men wil voorkomen dat het vervuilde water verder omlaag zakt. Om uitbreiding van de lekkage naar de omgeving, zoals het spaarbekken en het Wantij te voorkomen, wordt zelfs met pompen getracht de stromingsrichting van het grondwater om te keren! Het opgepompte zwaar vervuilde water wordt geloosd op de Beneden Merwede. Uit de onderzoeken van onderzoeksbureau Tauw komt naar voren dat het niet goed lukt om de verspreiding van de vervuiling volledig tegen te gaan. De kring met vervuild grondwater rond Chemours breidt zich uit en bevindt zich al in het grondwater vlak onder de bodem van het, zeer diepe, spaarbekken de Grote Rug. Tot nu toe wordt beweerd dat dit grondwater niet in aanraking komt met het water in het spaarbekken erboven, maar metingen in het spaarbekken lijken toch tot een andere conclusie te moeten leiden.

E.5. Nieuwe ontwikkelingen Grote Rug bij Evides

Stichting Het Wantij vernam dat Evides een deel van het waterbekken wil dempen en een deel met het Wantij wil verbinden. Dat zou te maken hebben met de eis uit de onlangs verleende vergunning waarbij Evides wordt verplicht de lozingen van met name PFOA en GenX te minimaliseren

Het gevolg is dat de vervuiling via lekkage en depositie minder goed te traceren zal zijn, omdat deze zich niet meer concentreert in het spaarbekken, maar direct vermengd wordt met het water van het Wantij. Daarmee zou Evides zijn hoofdpijndossier op oneigenlijke wijze kwijt zijn. Voordeel is wel, dat een deel bij de natuur van het Wantij betrokken kan worden. De inzet van SHW blijft dat de oorzaak van de huidige geconstateerde vervuiling in het spaarbekken wordt opgehelderd en gestopt. Er dient helemaal niets op het Wantij te worden geloosd. De meest recente informatie is dat Evides het resterende deel van het spaarbekken wil verdiepen. Daarmee wordt het risico van contact tussen de lekkage bij Chemours via het direct onder de Grote Rug gelegen grondwater naar het oppervlaktewater onverantwoord groot. Ernstige vragen over de beweegredenen voor genoemde plannen van Evides mogen zeker gesteld worden!

E.6. Onderzoek PFASs VU Amsterdam, vervolg.

Stichting Het Wantij heeft zich ingezet onderzoek van de grond te krijgen in de Wantijzone naar de schadelijke effecten van persistente stoffen zoals PFOA en GenX op flora en fauna en op de menselijke gezondheid. Daartoe is door de SHW het initiatief genomen de VU Amsterdam te benaderen hetgeen geleid heeft tot een onderzoeksvoorstel van de afdeling ecotoxicologische wetenschappen van professor Kees van Gestel en de afdeling milieuwetenschappen van professor Jacob de Boer. Vanwege de vervuiling met chemische stoffen in de tweede helft van de vorige eeuw is de ecologische toestand van de rivieren in Nederland dramatisch achteruitgegaan. Dankzij een betere zuivering van het water aan het eind van de vorige eeuw, verbeterde de waterkwaliteit enorm. De terugkeer van de Rivierrombout rond het jaar 2000 in onze rivieren was een belangrijke graadmeter voor deze verbetering. Er is de laatste decennia echter een hele nieuwe generatie chemische stoffen geproduceerd, de PFASs. Daaronder de Zeer Zorgwekkende Stoffen GenX en PFOA. De laatste werd al meer dan 40 jaar door Dupont (later onder de naam van Chemours) geproduceerd en kon ongelimiteerd worden geloosd, omdat handhaving van de regels nauwelijks plaats vond en ook omdat de benodigde (nano)meettechnieken ontbraken. Afwijkend van de vorige generatie is dat deze chemische stoffen zich hechten aan eiwitten in plaats van aan vetten. Ze zijn op cel- en hormoonniveau werkzaam en daardoor van grote invloed op het immuunsysteem en mogelijk oorzaak van vele moderne ziekten van mens, dier en plant. Veel meer PFOA gerelateerde stoffen (afgeleiden) zijn zeer moeilijk meetbaar. Veel stoffen zijn nog nooit onderzocht op hun effect voor de gezondheid van ecologie en mens. Inmiddels zijn er circa 6000 van deze fluor- koolstof (PFAS) verbindingen in ons milieu! Al deze stoffen zijn niet of nauwelijks afbreekbaar en behoren tot de sterkste door de mens gemaakte verbindingen op aarde. Volgens professor de Boer volstaat het niet om met de normen die per stof zijn vastgesteld afzonderlijk te bepalen wat veilig is. De aanwezigheid van deze stoffen dient **bij elkaar opgeteld** onder een norm te blijven. Bovendien dienen de gevolgen van de interactie met andere stoffen onderzocht te worden.

De effecten op de gezondheid van het onderwaterleven zijn nog steeds onduidelijk. Juist om die reden heeft Stichting Het Wantij zich ingezet daar meer duidelijkheid over te krijgen door te pleiten voor een breed onderzoek door genoemde universiteiten. Helaas heeft het onderzoeksvoorstel bij het NWA ter verkrijging van

subsidie het niet gered. Het zoeken was naar alternatieve financieringsbronnen. SHW heeft daartoe de minister aangeschreven en verzocht daaraan bij te dragen. Toen dat geen succes had, werd door de UVA een nieuw onderzoeksvorstel, beperkter van opzet, ingediend bij de NWA. Ook hieraan heeft SHW zijn medewerking toegezegd. Bij dit onderzoeksvorstel is ook de onderzoeksgroep betrokken die zich bezighoudt met biodiversiteit in het aquatische milieu, dus voor het Wantij zeer relevant. De procedure is kort geleden met succes afgerond en het onderzoek zal zeer beinnenkort van start gaan.

Of de Rivierrombout ook voor deze stoffen een, de, kwaliteitsindicator is, lijkt niet het geval hoewel er ernstige tekenen zijn dat de soort weer in aantal afneemt.

Onderzoek zal moeten uitwijzen welke dier- en plantsoorten het meest gevoelig zijn voor deze stoffen. In ieder geval is bewezen dat ze schadelijke effecten hebben op het menselijke immuunsysteem. Het is aannemelijk dat de gezondheid van het gehele ecosysteem, waaronder de voedselketen, er sterk door wordt aangetast. Onderzoek is daarom dringend noodzakelijk! De lozing en uitstoot van deze stoffen dient geheel uitgebannen te worden.

F.- Verdere voorstellen voor een gezonder Wantij

F.1. Inleiding

In C.3.2. werden al 13 voorstellen gedaan, zie ook bijgevoegd kaartje, voor een gezonder Wantij door het graven van nevengeulen en het opheffen van barrières. Hieronder volgen verdere voorstellen die kunnen bijdragen aan een gezonder Wantij:

- Waar mogelijk het aanleggen van natuurlijke oevers, het stimuleren van aanslibbing en verzanding bijvoorbeeld met behulp van kribben, het verwijderen van basaltkeien.

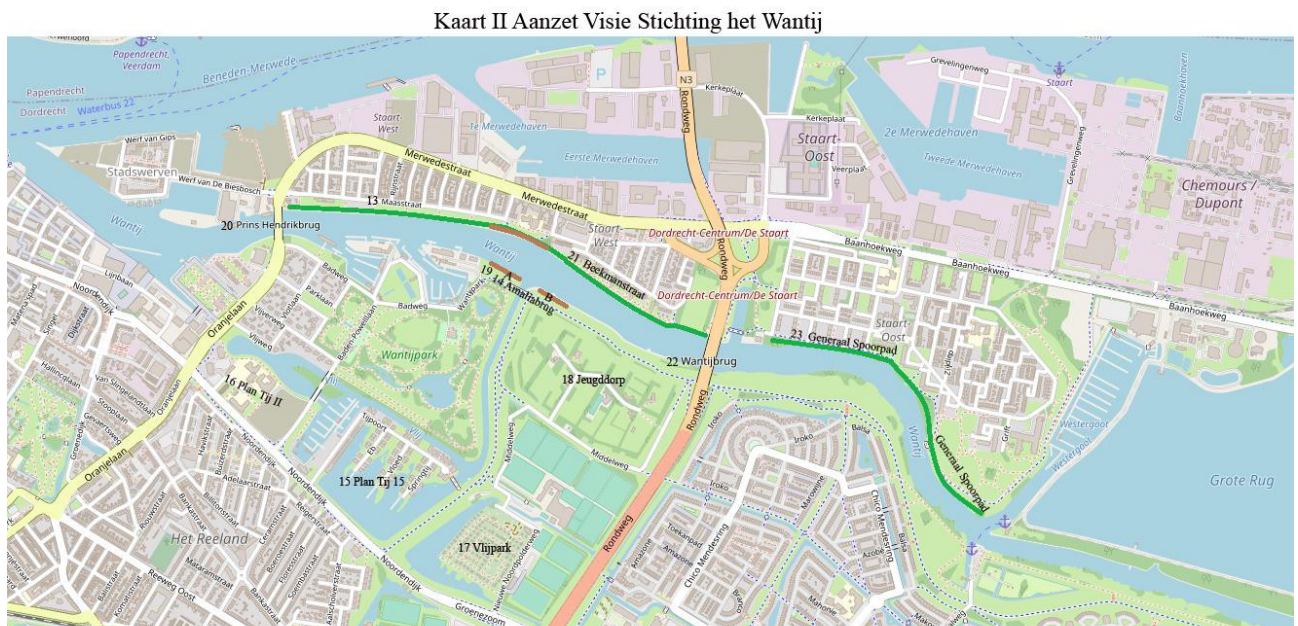
- Waar mogelijk versterken van flora- en faunapotentieel in op het Wantij aansluitende wateren en aanliggende gebieden.

Kribben zorgen naast aanslibbing en verzanding ook voor meer variatie in stromingspatronen, en dat is gunstig voor de waterkwaliteit en het onderwaterleven. Een goed voorbeeld hiervan zijn de kleine met wilgen begroeide kribben bij de Wantijbrug over de N3 aan de zijde van de Wantijdijk, waar aanslibbing plaatsvindt. Op andere locaties, zoals op Stadswerven vindt er juist verzanding plaats. Een voorbeeld daarvan betreft de voorheen aanwezige, nu verwijderde verzanding van de oever ter hoogte van de Arkjes, drijvende woningen. Daar functioneerden steigers voor de scheepswerven als kribben voor verzanding van een breed gebied. Na verdieping van de bodem voor de Arkjes werd daarachter een met stalen damwanden versterkte basalten oever aangelegd.

In het Wantij kunnen we bijdragen aan verbetering van omstandigheden voor vissen door bijvoorbeeld schuilplekken te creëren, zoals schaduwplekken, luwe plekken, rustige gebieden of juist plekken met meer stroming. Het stimuleren van onderwaterleven kan bijvoorbeeld middels het aanbrengen van boomstammetjes onder water die ideaal zijn voor allerlei organismen om zich aan te hechten en het aanbrengen van barrières, bijvoorbeeld in de vorm van eilandjes, daar waar mogelijk in de stroomgeul van de rivier. Op die manier kan er extra turbulentie ontstaan

waardoor er onder andere een betere menging komt met zuurstof in het water. Op deze wijze blijkt de stroming zodanig te veranderen dat de stromingsnelheid aan de oevers van de rivier sterk vermindert, waardoor er meer mogelijkheden zijn de verharding aldaar te verwijderen. Deze waarnemingen van de Oostenrijkse natuuronderzoeker Victor Schauburger (1885-1958) worden de laatste jaren wetenschappelijk onderzocht.

F.2. Locaties II

Kaart Wantij Locatie II

13 t/m 23 zie tekst F2

II Natuurlijke oevers

kribben

Hieronder, zie [kaart II](#), volgen voorstellen voor mogelijke locaties voor natuurlijke oevers met behulp van het plaatsen van kribben aan de oevers van het Wantij tussen Wantijbrug en Prins Hendrikbrug:

13. In het deel waar het Wantij het breedst is, tussen de Wantijbrug (brug over de N3) en de Prins Hendrikbrug, in het bijzonder aan de noordoever **tegenover de monding van de Vlij**, zijn kribben goed mogelijk. Er zijn daar langs de oever, ter hoogte van de Wantijschool aan de Maastraat, al veel zandige ondiepten te zien met op diverse plaatsen rietgroei.

Op deze locatie blijkt zich ook het laagste deel van de oever langs de Maastraat te bevinden. Toen in het verleden door het IVN werd voorgesteld een 'plas-drasoever' aan te leggen, lieten bewoners zich bang maken door de informatie dat dit tot afkalving kon leiden en vervolgens tot ondermijning van de huizen. Hoewel de woningen heel ver van de oever afliggen en er door aanleg van dit soort oevers geen enkel gevaar dreigt, in tegendeel, was de lobby hiertegen succesvol. Het resultaat was dat er door Havendienst extra basaltblokken zijn gestort waardoor onder andere de zandige afzetting waar natuur zich ontwikkelde werd bedolven. Zonde!

14.a en b. Aan beide zijde van de monding van de Vlij, aan de ene kant van de Amaliabrug langs de Wantijdijk en aan andere kant langs het griend, bevinden zich veel ondiepe delen met slib en kan het aanleggen van kribben het vormen van (bredere) vooroevers bevorderen. Hier kunnen slibbige oevers ontstaan zoals eerder geopperd voor de Noord Boven polder, oevers die dagelijks onder invloed van het getij staan en bij laag water gebruikt kunnen worden als foerageergebied door vogels en een prachtig zicht geven op de werking van eb en vloed, het ontstaan van geulen; steeds weer verandering, oftewel een locatie voor nog meer **Wantijwadden**..

F.3. Bespreking situatie gebieden in Wantijzone

15. Plan Tij:

Bij nadere beschouwing bestaat de indruk dat er nauwelijks belangwekkende natuur is toegevoegd met dit project. Onder de steigers en de balkons van de woningen is er een kale rotstuijn, waardoor er geen doorlopende oevers zijn. Zo te zien, zijn er wel landtongetjes zonder harde oevers, maar de indruk is dat daar te intensief onderhoud plaatsvindt. Dat is geen gunstige habitat voor bijvoorbeeld een bever. Wel zijn er enkele ondiepten bij laag water zichtbaar die een geheel eigen dynamiek voor dier en plant kunnen gaan geven. Hopelijk staat dit niet op de nominatie om weggebaggerd te worden!

De direct aan de Vlij gebouwde huizen met plezier vaartuigen in de Vlij en de voorgenomen aanleg van een brug naar het Wantijpark kunnen niet gezien worden als een verbetering van de ecologische omstandigheden. Dankzij het, mede door Stichting het Wantij, geblokkeerde plan voor de aanleg van die brug, is de schade aan het gebied, beperkt gebleven...

Er zou een grondige evaluatie moeten plaatsvinden, mede vanwege de plannen voor de aanleg van een nieuw Plan Tij II dat Vlijweide is genoemd.

16. Plan Tij II (Vlijweide)

Dus hoe te denken over de aanleg van getijdennatuur voor het nieuwe project Plan Tij II? In ieder geval zal zich ook hier veel slib ophopen, omdat er geen doorstroming is. Er zal dus regelmatig gebaggerd moeten worden met alle verstoring van flora en fauna van dien. Een eventuele doorsteek, zoals SHW in 2006 al voorstelde, onder de Oranjelaan, zou een verbetering zijn en is opgenomen in de nota Stedelijke Ecologische structuur (SES) van de gemeente, maar daarvan wordt nog steeds afgezien vanwege de hoge kosten in verband met alle kabels en leidingen die daar liggen.

Helaas zijn de meeste bomen aan de oever van de Vlij niet beschermd zo blijkt uit het ontwerpbestemmingsplan waartegen de Stichting bezwaar heeft gemaakt.

17. Vlijpark:

Uit contact met het bestuur van het Vlijpark blijkt dat zij goed bezig zijn met natuurlijker maken van dit binnendijks gelegen kleine park, omgeven door een water. Er wordt biologisch getuinierd, er is rust en men koestert de (Wantij)natuur.

18. Jeugdorp:

De waardevolle natuur en de bomen van dit binnendijks gebiedje zijn er helaas niet beschermd, want kappen daar is niet vergunningsplichtig. Er vindt te veel onderhoud plaats, wat schadelijk is voor de ecologische waarde. Helaas hebben we hier te maken met de weinig natuurminnende invloed van de besturen van de verschillende

clubs en verenigingen die menen dat de veiligheid en gebruiksmogelijkheden groter zijn met dit soort onderhoud.

Het welwater achter de Wantijdijk zorgt voor zeer heldere sloten en is daardoor bijzonder geschikt voor diverse soorten libellen. (daarover later meer)

19. Griend Wantijpark naast Amaliabrug

Dit zeer waardevolle griend werd behouden dankzij de strijd om deze brug. Het werd de gemeente duidelijk dat nog meer vernietiging van natuur niet wenselijk was. Er was namelijk het plan om na de kap van 50 oude bomen voor de aanleg van de brug ook dit griend te verwijderen om zo vanaf de "Zonneheuvel" uitzicht op het Wantij te creëren.

20. Prins Hendrikbrug

Deze brug is van groot belang voor vleermuizen, vanwege een verblijfplaats in een pijler ervan en het gebied onder de brug is hun jachtgebied. De aanleg van een onderdoorgang is ook hier belangrijk voor migratie van land gebonden dieren. Er zijn plannen om de Prins Hendrikbrug te vernieuwen en te verbreden. Dat biedt een kans om de brugopening te verplaatsen, oftewel de vaargeul te verplaatsen. Daardoor ontstaat er nog meer ruimte voor de aanleg van een door Stichting het Wantij voorgestelde natuurlijke oever ter hoogte van Schaerweide en het 50KV gebouw.

21. Beekmanstraat

Eind 2005 werd het griend waar veel bomen stonden ontmanteld en opgehoogd. Na tien jaar(!) vasthouden door SHW heeft er enig herstel plaatsgevonden. Landschapsbureau Verkade maakte een plan in overleg met bewoners. De ecologische situatie zou zeker verbeterd kunnen worden en voor achteruitgang vanwege eigenhandig ingrijpen van bewoners die uitzicht willen en daartoe de oever kaal maken dient constant gewaakt te worden.

22. N3 brug

Rijkswaterstaat (RWS) had het plan om bij de renovatie van de Wantijbrug een onderdoorgang te maken voor migratie van dieren, maar lijkt die toezegging aan Stichting Het Wantij niet na te komen. We hebben gevraagd om de verlichting op de brug (dus langs de N3) aan te passen voor vleermuizen. Dat geldt ook voor de twee lampen gericht op de peilschalen met hoogteaanduidingen onder de brug, daar deze lampen voor vleermuizen verblindend zijn als zij daar vliegen. Of dit verzoek wordt gehonoreerd is nog onduidelijk, dus daar moet verder op worden aangedrongen. In een document over de Stedelijke Ecologische Structuur (SES) wordt onder meer het belang van een doorgaande verbinding onder bruggen vermeld. De gemeente Dordrecht dient daarom ook in actie te komen.

23. Generaal Spoorpad

Het griend met spindotter en knotwilgen aan het eind van het Generaal Spoorpad, in de bocht naar het Bospark Merwelanden, dient beter beheerd en onderhouden te worden. Dit gebiedje zag in april, juist voor het uitlopen van de knotwilgen, altijd geel van de spindotters. Dit betreft de belangrijkste plek buiten het nationale park de Biesbosch waar deze planten nog aanwezig zijn. Een van de acties dient te zijn het uitdiepen van de geulen op dit griendje.

In de loop van de laatste jaren hebben er meerdere verstoringen en aantastingen van de natuur op deze smalle oever strook van het Generaal Spoorpad plaatsgevonden.

Zo af en toe zijn er projecten uitgevoerd zonder aankondiging bij SHW als belanghebbende, zoals de aanleg van steigers, geschikt voor mensen met beperkingen en ten behoeve van vissers, plus de aanleg van versteende paden naar het water.

De laatste actie van de gemeente om bomen te snoeien in deze oever tijdens het broedseizoen heeft de gemeente, na melding van SHW, een officiële waarschuwing van de omgevingsdienst OZHZ opgeleverd.

In eerdere jaren werd een strook naast het voetpad tot diep in de oever geklepeld wat veel dode dieren tot gevolg had. Stichting Het Wantij had ook dat herhaaldelijk aan de orde gesteld. Nu gebeurt dat niet meer.

Er zijn ook andere fundamentele bedreigingen geweest: De directie van het woon- en zorgcentrum De Merwelanden had enkele jaren geleden zelfs bedacht om de hele wijk inclusief de oevers op de schop te nemen en had daartoe al een plan laten uitwerken, ongetwijfeld met medeweten van de gemeente, door het eerder genoemde Landschapskundig bureau Verkade met als uitkomst de oevers volledig ecologisch te ontmantelen ten behoeve van onder meer het uitzicht. Dit heeft Stichting Het Wantij kunnen voorkomen. Hopelijk komt dit onzinnige plan niet opnieuw uit de kast. Wat betreft eventuele bouwplannen van de gemeente; Wethouder Stam heeft aan een actieve bewoner aldaar, Peter Ebben, zwart op wit beloofd dat er geen bebouwing van de oever aan het Generaal Spoorpad zal plaatsvinden!

Tenslotte dient het bredere griend langs het Bospark richting Westergoot onaangetast te blijven.

F.4. Terugkeer Rivierrombout in Wantij

Organisatie ARK Natuurontwikkeling propageert de aanleg van natuurlijke oevers zoals in het project 'Rivier als Getijdenpark' in Rotterdam. Groene oevers vergroten de leefbaarheid van de stad *en* de waterveiligheid. Daar gaat men dus van harde naar zachte oevers, terwijl de gemeente Dordrecht in Stadswerven kiest voor nog hardere oevers dan er al waren waarmee wordt ingegaan tegen wat in deze tijd nodig is!

In 2012 werd in Rotterdam de Steur uitgezet, een trekvis die vroeger vanuit zee de nieuwe Maas in zwom en daar de barrière van zout- naar zoetwater nam. Die overgang van zout naar zoet getijdenwater bevindt zich ter hoogte van Rotterdam. De steur is door Stichting Ark gekozen als een symbool voor herstel van de waterkwaliteit van onze grote rivieren in het stroomgebied van de Rijn.

Voor het Wantij zou het ook mooi zijn een diersoort te kiezen die symbool kan staan voor aan te brengen verbeteringen. **Stichting Het Wantij stelt de Rivierrombout voor als symbool voor een gezonder Wantij.**

Voor het Wantij is deze libelle een bedreigde diersoort geworden. De onttakeling van leefgebied in de monding voltrekt zich in rap tempo en zal gevolgen hebben voor de gehele populatie in het Wantij.

Eerder zijn leefgebieden van de Rivierrombout ter hoogte van de ingang van de Vlij vanwege de bouw van de Amaliabrug en langs de Beekmanstraat vernietigd.

Behoud en terugkeer van de Rivierrombout zal zodoende een belangrijke graadmeter zijn voor een gezond Wantij.

G.- Stadswerven

Voorstellen en beschouwingen:

G.1.Inleiding

Naast de bomenrij ter hoogte van, een deel, van de oever van Schaerweide en het **50kV** gebouw, op de zuidoever achter het brugwachtershuisje bij de Prins Hendrikbrug, vormen de bomen aan de noordoever van het Wantij, rond de landtong nog de enige bomenrijen. Deze twee bomenrijen hebben samen nog een belangrijke ecologische functie voor natuurwaarden onder andere als ecologische route voor vogels en vleermuizen. De bomen staan op beide locaties direct langs het Wantij en er staat een rij aan de oever van de Landtong langs de Haven Zuid.

Eerder stond er ook een bomenrij op de oever van Schaerweide die doorliep waar nu het haventje met de Hotelboot van Villa Augustus ligt ; die werden gekapt en er werden harde gesloten oevers aangelegd.

Het natuurgebiedje op **de Landtong** is nog steeds buitengewoon belangrijk om te behouden. Niet alleen voor de natuur zelf, maar ook voor de bewoners die zich steeds meer realiseren dat 'ademhalen' in dit deel van Stadswerven steeds moeilijker zal worden, omdat alle natuur onder beton dreigt te verdwijnen. Zie hiervoor de zienswijze die SHW samen met bewoners heeft ingediend voor de bestemmingsplan wijziging voor de Landtong. Ook met de bezwaarprocedure tegen de aanleg van een steiger in de Haven Zuid voor de 'Leefwerf heeft Stichting Het Wantij beoogd de natuur te beschermen. De gemeenteraad heeft een motie van Groen Links en SP waarin gepleit wordt voor het onbebouwd laten van deze Landtong helaas zeer recent , in maart 2021, afgewezen.

Haven Zuid is een natuurgebiedje dat belangrijk is als rustgebied voor onder andere vissen. Lange tijd waren er nauwelijks menselijke activiteiten en lagen er nauwelijks boten. Intussen ontwikkelden zich belangrijke natuurwaarden langs de zandige oevers en tot voorkort ook op en onder de plateaus met drijvende natuur. Helaas werd in 2017 een 4 meter diepe geul gebaggerd door de Havendienst zonder rekening te houden met de bijzondere ecologische waarde van dit natuurgebiedje. Vervolgens werden nog illegaal palen van een oude steiger verwijderd en de palen die de drijvende platen met natuur op z'n plaats hielden. Een storm vernietigde deze drijvende natuur. Dit samen heeft een groot verlies aan aanwezige ecologische waarden gegeven, zowel aan de bodem als aan het oppervlakte met drijvende natuur. Eerder al werden hoge stalen damwanden geplaatst aan de west oever van deze haven. De noordelijke en zuidelijke oevers zijn nog steeds van grote ecologische waarde maar staan ook op de nominatie verhoogd en verhard te worden.

Er is al teveel verdwenen, bijvoorbeeld ter hoogte van de **Arkjes** waar harde basalten oevers in combinatie met damwanden zijn geplaatst. Dat was een ondiepe zandige lagune ten behoeve van scheepsbouw. En zeer geschikt leefgebied voor bijvoorbeeld de Rivierrombout. Verder, richting het westen, richting Punt van de

Staat zijn eveneens meer verharde oevers gepland. De presentatie van het **standbeeld dat op de Punt** van Stadswerven moet komen samen met de aan te leggen brug, doet de schrik om het hart slaan: een ongelooflijke verstening zit er aan te komen. Het is de bedoeling dat het beeld op een betonnen platform komt te staan met daarnaast aansluitend op de **Prins Clausbrug** een betonnen, versteend plein. De oevers worden verhard en van alle natuurwaarden ontdaan. Dit voldoet geheel aan de stijl, het beeld en de wens van de plannenmakers voor Stadswerven. De oeverwerkzaamheden voor de brug werden enige tijd stilgelegd door de omgevingsdienst omdat het leefgebied van de Rivierrombout betreft. De gemeente Dordrecht gaat maar door met het verstenen van de oevers en het gehele gebied. Dit gaat in tegen alle eisen van deze tijd. Denk hierbij aan het tegengaan van klimaatopwarming, de afname van biodiversiteit en hittestress.

G.2. Locaties III (zie kaart III)

Kaart III Aanzet Visie Stichting Het Wantij

Kaart Wantij Locatie III
S1. t/m S5. tekst G.2.

S1. a. en b. Aanleg natuurlijke oevers bij Schaerweide en het 50 kV gebouw en behoud bomen.

De met bomen begroeide oever voor het 50kV gebouw behoort behouden te worden en samen met de kaal gemaakte oever voor Schaerweide van een vooroever te worden voorzien. Juist ter hoogte van deze oevers is er ruimte genoeg voor de aanleg van een strekdam waarachter een natuurlijke oever kan ontstaan. Het behoud en de uitbreiding van natuur op deze locatie is van groot belang als "stepping stone" in de migratie van soorten flora en fauna richting het natuurgebiedje op de Landtong en verder.

Onlangs werd geconstateerd dat het bosje met struiken boven aan de oever bij het 50kV gebouw bij zeer hoogwater als vluchtplaats gebruikt wordt door bevers! De gehele oever met bomen was al foerageergebied te zien aan de talloze afgeknaagde boompjes en takken.

Het blijkt ook een broedplaats voor spechten.

Zie ook eerder genoemde voorstel onder 1. **Het maken van een doorsteek vanuit het Wantij naar Haven Zuid aan de westzijde van de Landtong**, waardoor er een goed doorstroomde parallelle verbinding komt aan het Wantij. Dit geeft behalve meer ruimte voor de rivier, ook een verbetering van de doorstroming die ten goede komt aan het tegengaan van vervuiling.

Zie ook eerder genoemde voorstel onder 2. **Het aanleggen van een verbinding tussen Haven Zuid en Haven Noord** onder de Maasstraat door, al of niet met een brug. Haven Noord, of het resterende deel daarvan, zou met een brug een

alternatieve plek met ligplaatsen voor jachten kunnen zijn. Op deze manier kunnen de oevers van de Haven Zuid worden behouden voor de natuur in plaats van voor het aanleggen van boten.

S2. Kreek in Haven Noord

Aan de zijde van de Beneden Merwede, aan de overkant van de Maasstraat, bevindt zich Haven Noord, waar ooit de Ark van Noach lag. Er zijn plannen deze haven te dempen voor woningbouw. Juist de zandige oever blijkt een belangrijke uitsluitplaats voor de Rivierrombout te zijn. De gemeente wist daarvan en liet toch zonder vergunning voorbereidende werkzaamheden in de bodem verrichten zoals het verwijderen van allerlei van de vroegere scheepswerf achtergebleven stalen constructies op en in de bodem. De omgevingsdienst heeft de gemeente hierover aan gesproken ivm het overtreden van de Natuurbeschermingswet waarop de werkzaamheden werden stilgelegd. Er dient eerst een ontheffing te worden aangevraagd.

Stichting Het Wantij stelt voor minimaal **een deel van de haven niet te dempen, zodat een kreek met deze zandige oever behouden kan worden.**

S3. Zuidoever Energieterrein met drijvende natuur

De oever langs het Energieplein, de Lijnbaan, is totaal verhard met basaltbokken, betonnen trappen en stalen damwanden en hierdoor volledig ongeschikt geworden voor flora en fauna soorten. Het voorstel van ecoloog Arno Boesveld is hier drijvende natuur te plaatsen, tussen de kades en de meerpalen voor schepen.

S4. a, b en c. Noordoever Wantij; Landtong tot Punt van Stadswerven

De volgende gebiedjes dienen behouden en versterkt te worden als stepping stones/rustgebied:

- a Landtong met bomen aan oevers en zandige bodem aan de oevers dient behouden te blijven, zie zienswijze SHW ivm bestemmingsplanwijziging.
- b Westelijk van Arkjes is nog een zandige bodem en goed begroeide stortstenen oever aanwezig
- c Het is van belang de punt van Stadswerven te behouden als laatste “stepping stone” richting de rest van de Hollandse Delta en in eerste instantie naar de Sophia polder en Oude Maas. Op foto's is goed te zien dat zand langs de basaltoever van de Punt is aangespoeld en bij laag water droog komt te staan.

S5. Ecologische Eilandjes

Belangrijke verbeteringen voor de natuur en de ecologische verbindingen, “stepping stones”, kunnen gecreëerd worden met de aanleg van eilandjes in het Wantij.

Dat heeft drieërlei belangen:

- “Stepping stones” voor flora en fauna.
- Beperkte toegang voor recreanten (experiment).
- Afhankelijk van de manier van aanleggen een mogelijkheid om de waterkwaliteit te verbeteren, zie verder.

H. Verbindingen naar westen en oosten

H.1 Parelketting van eilandjes stroomafwaarts naar Oude Maas en Noord

-Migratie van Wantij naar Oude Maas; parelketting van eilandjes door de Drechtsteden

Stichting Het Wantij vindt dat er dringend gekeken dient te worden naar een verbetering van de verbinding voor migratie van flora en fauna soorten vanuit het Wantij naar de natuurgebieden langs de Oude Maas, zoals de Carnisse Grienden, Klein Profijt en de Rhoonse Grienden. De verstedelijking en drukke scheepvaart ter hoogte van de Drechtsteden bereikt tussen Wantij en deze natuurgebieden een hoogtepunt. Dit traject is voor migratie van soorten werkelijk een gruwel en dient aangepakt te worden. Het zal niet makkelijk zijn aan de oevers getijdennatuur te creëren vandaar het voorstel een serie eilandjes aan te leggen als een “parelketting” door de Drechtsteden.

Een voorstel voor de aanleg van ecologische eilandjes die als ‘stepping stones’ kunnen functioneren is een half jaar geleden ingediend bij Rijkswaterstaat

-Migratie naar de Noord en Nieuwe Maas..

De verbinding via het Wantij naar de Noord met de Sophiapolder als dichtstbijzijnde ‘stepping stone’ is van groot belang. Er bestaan al meerdere ‘stepping stones’ richting de Nieuwe Maas, waaronder de Crezeepolder, de Ridderkerkse Grienden, De Zaag, het Stormpoldervloedbos en het Eiland van Brienenoord.

H.2 Wantijwadden in oostelijk deel van het Wantij bij de Noord Bovenpolder

Vanaf de spoorbrug verder naar het oosten is het Wantij onderdeel van het Natura 2000 gebied de Sliedrechtse Biesbosch. De Noord Boven polder dient betrokken te worden bij de getijdennatuur. Staatsbosbeheer (SBB) ziet dit weliswaar ook als een ecologische as naar het zuiden samen met het Strategisch Groenproject, maar bevestigt dat het belangrijker gevolg zal zijn dat de getijdennatuur van het Wantij wordt versterkt. De migratie van soorten flora en fauna via het Wantij naar de rest van de Hollandse Delta is veel belangrijker dan de veel kortere verbinding via de Nieuwe Merwede richting het Hollands Diep.

Nu ook polders in een deel van de Sliedrechtse Biesbosch, zoals de Otterpolder, weer onder water komen te staan kan de getijdennatuur over een groot gebied floreren en dringt zich de vergelijking op met de getijdenwerking in de Waddenzee:

Wantijwadden.

Stichting Het Wantij is van mening dat de voorgestelde aanleg van een wandelpad, langs de Wantijoever van de Noord Bovenpolder bedenkelijk is, gezien de verstoring van de waardevolle bestaande natuur aan deze oever. Verstoring is ook te verwachten gezien de ligging dicht bij een woonwijk en de oncontroleerbaarheid van overlast veroorzakende jongeren.

I. Plannen voor natuur bij nieuwbouw verdwijnen in bouwfase

Opvallend is dat bij nieuwbouwplannen, zoals bijvoorbeeld op Stadswerven, er al vanaf het begin bij het ontwerpbestemmingsplan in 2004, aandacht was en beloften

zijn gedaan voor de aanleg en behoud van natuur. Met name ecologische verbindingen, de al eerder genoemde 'stepping stones' worden van groot belang geacht, zo lezen we in het bestemmingsplan van 2006. Er wordt gesteld dat het allemaal beter gaat worden, de natuurwaarden zullen zeker toenemen. Naarmate in de loop der jaren de realisatiefase meer in beeld kwam, werden deze beloften volledig en dan ook volledig uitgekleeed. Stukje voor stukje worden deelplannen gerealiseerd, te beginnen met een volledige kaalslag van belangrijke natuurwaarden aldaar. Dat geldt ook voor de begroeide oevers. Wat resulteert zijn harde kale oevers van basalt en of met damwanden volstrekt ongeschikt voor dit gebied. Juist in een getijdengebied wordt daarmee de zo ecologisch waardevolle overgang van water naar land en de migratie langs de oevers onderbroken en of verstoord. De werkwijze kan niet anders gezien worden dan als een salamitactiek; vernietiging van natuurwaarden op elk stukje kan volgens de gemeente worden verantwoord, omdat het maar om een klein stukje van het geheel gaat... Met als resultaat dat natuurwaarden in het gehele gebied van Stadswerven stap na stap worden ontmanteld. Zeer ernstig is dat de gemeente ook nog eens de tactiek toepast om in geval er mogelijk belangrijke beschermde soorten voorkomen het leefgebied zonder voorafgaand degelijk onderzoek alvast te vernietigen, zodat eventueel bewijs verloren gaat.

Hier volgt een illustratie van de eerder geformuleerde "goede voornemens": vergelijk hetgeen vermeld staat aan goede voornemens in het bestemmingsplan uit 2006 met het uiteindelijke resultaat. In 2006 werd het Watertorenterrein nog gepresenteerd als een **groene oase** in het toekomstige Stadswerven. De bebouwingsgraad zou ongeveer 20% zijn, maar later werd dit zonder slag of stoot 40%. Er wordt in het ontwerp bestemmingsplan van 2004 nog gesproken over het gedeeltelijk dempen van Haven Noord in plaats van in z'n geheel, zoals het plan nu is geworden. Zelfs nog in het bestemmingsplan van 2016 is in de toelichting een bijdrage van het bureau Building with Nature in Dordrecht opgenomen. Daarin wordt expliciet het belang benadrukt van het behoud en de aanleg van "stepping stones" in Stadswerven, onder andere op het Watertorenterrein, de Landtong, Haven Zuid en de Punt. Dat is precies wat Stichting Het Wantij en bureau Vertigo ook benadrukken. Daar is nu niets meer van over en het bureau Building with Nature uit Dordrecht is onverrichterzake uit het beeld verdwenen.

Wat resteert is een smalle strook natuur tussen de Hellingen, een strook die er al was en waar al getijdennatuur aanwezig is. Deze strook wordt nu door de gemeente Dordrecht gepresenteerd als *het* natuurproject dat aanleg of compensatie van alle andere natuur op Stadswerven overbodig maakt. Er werd zelfs een architect op het schild gehesen die nog wat versieringen aanbracht. Versieringen die alleen maar af doen aan het belang van de functie als getijdennatuur. Dit stukje te behouden natuur wordt ingeklemd tussen hoge bebouwing en zal waarschijnlijk grotendeels degraderen tot honden uitlaatplaats.

Dit laat zien dat de natuur en de ecologische functies (financiële) sluitpost worden als deze niet als harde randvoorwaarden worden geformuleerd. De gemeente had de randvoorwaarde voor het instant houden en verbeteren van de ecologische migratieroutes aan de oevers als uitgangspunt moeten nemen. De gemeente Dordrecht heeft zelfs het risico genomen de natuurwetgeving te negeren om de plannen uit te kunnen voeren. Stichting het Wantij kan niet niet verweten worden dat na langdurige pogingen om tot overleg te komen de natuurwaarden worden verdedigd door de vinger te leggen op het negeren van deze wet- en regelgeving en

daarvoor desnoods naar de rechter te stappen. De enorme financiële en publicitaire schade van die houding neemt de gemeente kennelijk voor lief: alles beter dan met deskundige en betrokken maatschappelijke organisaties zoals de Stichting Het Wantij om tafel te gaan zitten!

J. Vaartochtje 9 januari 2020 op uitnodiging van Staatsbosbeheer

Op uitnodiging van Staatsbosbeheer (SBB) was er op 9 januari 2020 een vaartocht met diverse partijen in de Sliedrechtse Biesbosch. Aanwezig waren Rijkswaterstaat (RWS), de Provincie, de gemeente Dordrecht en Stichting Het Wantij. Deze partijen hebben hun ideeën op tafel gelegd hetgeen heeft geresulteerd in een zogenaamde ambitiekaart met toelichting, zie bijlagen. Het gaat om ambities voor de Wantijzone en de Sliedrechtse Biesbosch,.

Tijdens de vaartocht kwam de mogelijke nieuwe invulling aan de orde van meerdere gebieden in de Sliedrechtse Biesbosch zoals de Noord Boven polder, Otterpolder en de Merwelanden. Het gaat voor een belangrijk deel om de verbetering van natuurfuncties vanwege de opdracht van RWS om voor Kaderrichtlijn Water (KRW), de waterkwaliteit te verbeteren. Onder andere vanwege het aflopen van pachtsituaties in meerdere gebieden in de Sliedrechtse Biesbosch kan er binnenkort veel aan (natte) natuurontwikkeling plaatsvinden.

Doelen van het KRW betreffen zowel verbetering van de ecologische als de chemische kwaliteit van het water. Nederland blijft sterk achter bij de met Europa afgesproken waterkwaliteit. Met name de visstand, algen, macrofauna en de chemische kwaliteit blijven sterk achter.

De voorgestelde projecten in de Sliedrechtse Biesbosch betreffen niet alleen natuurontwikkeling, maar ook betere toegankelijkheid voor recreatie. Er wordt gesproken over 'poorten', onder meer voor voetgangers, naar de Sliedrechtse Biesbosch vanaf Stadspolders. Die poorten geven toegang naar de Merwelanden en naar de Otterpolder. Het is te hopen, en de SHW zal zich daarvoor inzetten, dat winst voor natuurontwikkeling een absolute voorwaarde zal zijn. De echte Poort naar de Sliedrechtse Biesbosch is natuurlijk aan de monding van het Wantij.

Vermeldenswaardig is een mogelijk positieve ontwikkeling bij de Grote Rug zo vernam Stichting het Wantij van het tijdens de vaartocht aanwezige medewerker van ontwerp bureau lab 8 uit Rotterdam van landschapsarchitect Geuze. Dit bureau houdt zich, in opdracht van de gemeente, bezig het maken van een visie voor de Wantijzone waaronder natuurplannen op de Staart. Er is sprake van dat de helft van het spaarbekken de Grote Rug bij het Wantij wordt gevoegd en de andere helft in gebruik blijft. Dat kan een belangrijke aanwinst voor getijdennatuur worden, die juist in dit binnen stedelijk gebied gelegen deel van het Wantij van grote meerwaarde kan zijn. De reden van deze mogelijke ontwikkeling heeft, naar verluid, van doen met het feit dat SHW het drinkwaterbedrijf Evides flink heeft bekritiseerd over de lozing van chemische stoffen in Wantij. De directie wil daarom graag af van het sterk vervuilde spaarbekken.

Verdere ontwikkelingen die Stichting het Wantij ter ore kwamen op 9 januari, zijn ideeën van de gemeente Dordrecht om Jeugdorp, het gebied achter de Wantijdijk, te bebouwen. Afhankelijk van de invulling zal dit verlies van natuurwaarden en een

nog grotere recreatiedruk op het Wantij gaan geven. Het gaat hier notabene om een waterwingebied, maar met de bescherming daarvan wordt het met deze invulling kennelijk niet zo nauw genomen.

Stichting het Wantij had deze ontwikkelingen al vele jaren geleden voorzien en hiervoor gewaarschuwd. De aanleg in 2005 van de Amaliabrug aan de monding van de Vlij was grotendeels bedoeld om de latere verstedelijking van dit gebied mogelijk te maken. De brug waarvan bij hoog en bij laag beweerd werd dat deze alleen voor fietsers was bedoeld, werd zodanig zwaar gedimensioneerd dat deze ook geschikt is voor autoverkeer.

Nu nog is Jeugdorp een plek in een groene omgeving binnen de stad waar allerlei recreatieve clubs een onderdak hebben. Dat kan daar dan dus allemaal verdwijnen.

Daarnaast werd namens de gemeente een idee gelanceerd om bij het Wantijpark **aan het Wantij** woningen te bouwen tussen de Amaliabrug en jachthaven De Graaf.

De mogelijke versterking van natuur in de Sliedrechtse Biesbosch en langs de rest van het Wantij maakt het nog belangrijker dat er ter hoogte van Stadswerven geen afklemming van migratie naar de rest van de Delta gaat plaatsvinden. Dat is voor Stichting het Wantij een absolute voorwaarde en de intentie van onze inzet.

K. Toename recreatiedruk op de natuur

Het is denkbaar dat, mits de natuurlijke oevers robuuster en breder zijn, de rivier een bredere bedding krijgt met nevengeulen en de ecologische verbindingzones gegarandeerd zijn, dat er ook toegang tot de oevers is door middel van de aanleg van eenvoudige voetpadjes. In de huidige situatie is dat echter zeer onwenselijk, omdat genoemde voorwaarden ontbreken. Er zijn trouwens meerdere voorbeelden van gebieden waar na de aanleg van extra natuur in de vorm van natuurlijke oevers deze toegankelijk zijn geworden, zoals het programma “Rivier als Getijdenpark” dat zich uitstrekt van Rotterdam tot en met de Sophiapolder in de Noord, dus tot Dordrecht <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/getijdenpark/>. De gemeente Dordrecht heeft nu toegezegd zich aan te sluiten bij een uitbreiding van dit project; “Rivier als Getijdenpark XL”

Uiteraard zien wij het belang van recreatie, maar niet vergeten dient te worden dat de druk ervan al heel hoog is. Dat wordt op een zomerse dag direct zichtbaar; het is vaak file varen van en naar de Biesbosch. De recreatiedruk op het water zal nog verder toenemen als nog meer bouwprojecten in de Wantijzone vorm gaan krijgen. Er zal meer pleziervaart komen met als gevolg de vraag om meer ligplaatsen en andere voorzieningen.

In de huidige situatie zijn de smalle stroken natuur aan de oevers te kwetsbaar om paden aan te leggen. Behalve de aanwezigheid van mensen in die strook natuur waarmee de rust van dieren wordt verstoord, gaat het ook om de maatregelen die gepaard gaan met het aanleggen van wandel- en fietspaden. Op het eerste gezicht lijkt dit onschuldig, maar we zien dat er vervolgens heel veel schade wordt aangericht. Te denken valt het kappen of snoeien van bomen bomen langs zo'n pad vanwege veiligheidseisen en het aanleggen van verlichting en plaatsing van bankjes. Kortom, er moet heel goed nagedacht worden over de consequenties en de wenselijkheid daarvan.

De aanleg van steigers naar of in het water lijkt op het eerste gezicht een goed idee, maar ook daarvan dienen de consequenties voor de natuur goed doordacht te worden. Van steigers langs het Wantij zal naar verwachting druk gebruik worden gemaakt door recreanten, bewoners en vissers. Daarmee gaat tevens het uitzicht op de natuur en de rust aan de oevers grotendeels verloren.

L. Natuurinclusief bouwen en leven

Bij woningenbouwprojecten is het van groot belang dat het concept van natuurinclusief bouwen wordt toegepast. Natuurinclusief bouwen betreft behalve het vergroenen van daken en muren en het inbouwen van voorzieningen voor bijvoorbeeld vleermuizen en vogels, ook het ontwerpen en bouwen met behoud van waardevolle bestaande natuur zoals bijvoorbeeld oude bomen. Dat betekent in de ogen van SHW dat al voor het maken van de plannen geïnventariseerd wordt welke natuurwaarden aanwezig zijn en welke functie een gebied heeft als deel van een ecosysteem of van een ecologische zone.

Wat Stadswerven betreft is de gemeente Dordrecht, bij het maken van haar plannen rond de eeuwwisseling, op de tekentafel uitgegaan van een volledig kaal gebied, ontdaan van alle natuur. Er werd ingezet op duurzaamheid en waterveiligheid. Waterveiligheid in dit buitendijks gebied hield in het ophogen van de grond waarop gebouwd wordt, waarmee ruimte voor de rivier werd afgenomen en het verharderen van de oevers zodat de relatie van de mens met de rivier wordt gereduceerd tot het hebben van vrij uitzicht en het kunnen plaatsnemen op betonnen trappen aan het water. De harde oevers symboliseren de angst voor het water. Groene en met bomen begroeide oevers passen daar niet bij. Toch komt juist het aanleggen van natuurlijke oevers de veiligheid ten goede. Bij het maken van de plannen is er geen rekening mee gehouden dat zulke oevers in dit bijzondere zoetwatergetijdengebied van grote betekenis zijn voor de biodiversiteit. Wellicht wisten de plannenmakers toen nog niet van het belang van behoud van biodiversiteit. Maar voortschrijdend inzicht zou reden kunnen zijn de plannen aan te passen. Dat gebeurt helaas nog steeds niet.

Wat men zeker wel wist is dat de migratie van soorten flora en fauna via de oevers van het Wantij in Stadswerven van groot belang is. Toch wordt tot op de dag van vandaag doorgedaan met het realiseren van de plannen zoals ze waren bedacht.

Een eerste barst in dit geharnaste standpunt lijkt echter zichtbaar. In antwoord op de ingediende zienswijzen bij de aanpassing van het bestemmingsplan op de Landtong in Stadswerven valt plotseling het woord natuurinclusief.

Stichting het Wantij heeft een jaar geleden het initiatief genomen tot vergroening van de parkeergarage op Stadswerven. Dit initiatief is gestrand op onwil van de gemeente.

Er werd door SHW aan de projectontwikkelaar Leyten van Schaerweide gevraagd of deze op z'n minst bereid was vleermuiskasten of voorzieningen voor vogels tijdens de bouw aan te brengen. Dit werd geweigerd, de projectontwikkelaar vond dat hij al meer dan genoeg aan groen in het plan had opgenomen.....raaigras en welgeteld 5

bomen. De heggen die zijn geplant worden intensief onderhouden en de bewoners hebben ervoor moeten tekenen dat een voorgeschreven hoogte wordt aangehouden.

In deze aanzet tot een visie zal duidelijk zijn dat het van belang is te gaan naar een manier om niet alleen natuurinclusief te bouwen maar ook natuurinclusief te leven. De projectontwikkelaar en architect hebben dit voor de bewoners van Schaerweide al per contract onmogelijk gemaakt; er mogen geen aanpassingen komen van het ontwerp.

We hopen dat de genoemde aanvraag voor onderzoeksgelden bij de NWA zal worden gehonoreerd en daarmee het concept "Rechten voor de Natuur" met een casestudy in de Wantijzone dit concept van een natuurinclusieve samenleving verder zal worden ontwikkeld. Voor een verandering van mindset bij de beleidsmakers verantwoordelijk voor de bouw van Stadswerven moet nog heel wat water door het Wantij stromen...

M. Stadswerven, verlies en compensatie.

De ontwikkelingen, onder andere in Stadswerven, betekenen een zeer grote aanslag op de natuurwaarden en de functie van het Wantij als ecologische verbindingzone. SHW zet zich er intensief voor in, onder andere via de rechter, om compensatie af te dwingen, zodanig, dat in ieder geval de ecologische functie behouden blijft. Nadat Rijkswaterstaat ook tegen gesloten deuren aanliep bij de gemeente Dordrecht wat betreft het aanleggen van natuurlijke oevers, heeft RWS in arren moede het advies gegeven om dan maar drijvende natuur aan te leggen. Dat is ons inziens pleisters plakken en geen echte oplossing. Het kan hoogstens van toegevoegde waarde zijn. Bovendien zien we in Haven Zuid, waar al een aantal jaren drijvende natuur lag en functioneerde als veilige plek voor onder andere broedende vogels, dat die plateaus ook weer buitengewoon snel verwijderd kunnen worden of kapot kunnen slaan door wind en getij, waardoor er geen enkele garantie is dat natuurwaarden en functies behouden blijven. In Haven Zuid is nu al meer dan een half jaar geen enkel teken dat deze plateaus worden vervangen. Het geeft dus ook weer aan dat er geen sprake is van duurzame bestendige oplossing. Binnen een dag kan alles verdwenen zijn en tot piepschuimafval gereduceerd aan de oevers en in straten.

N. Rivier de Vlij

De Vlij, een zijarm van het Wantij, is een zeer smal, afgedamd, dus doodlopend, zoetwatergetijden riviertje. De Vlij loopt vanaf de Amaliabrug langs het Wantij in noord- zuidelijke richting en vervolgens in oost- westelijke richting voor Plan Tij I langs. In noord-zuidelijke wordt de loop van de Vlij begrensd door de Wantijdijk, aan de andere kant en door het dijkje rond het Wantijpark. In oost- westelijke richting wordt de Vlij begrensd door de oevers met woningen van Plan Tij en aan de andere kant door de dijkjes rond het Wantijpark. Uiteindelijk eindigt de Vlij bij de Oranjelaan. Een deel van de oevers, aan de zijde van het Wantijpark, bestaat uit een breed gors en een smalle griendstrook die grote natuurwaarden herbergen.

De Vlij geeft toegang tot de jachthaven en Plan Tij I en mogelijk binnenkort Plan Tij II en wordt voornamelijk gebruikt om richting het Wantij en terug te varen. Vooral omdat de Vlij doodloopt is er geen doorstroming en slibt het overal dicht. De vaargeul moet daarom regelmatig uitgebaggerd worden en wel zodanig diep dat dit samen met de door de pleziervaartuigen veroorzaakte golfslag bijdraagt aan het afkalven van de smalle natuurlijke oevers. Het gebeurt af en toe dat bomen aan de oever door de golfslag alle grond verliezen en uit de Vlij gevist moeten worden. Ook het knagen van bevers veroorzaakt zo nu en dan het omvallen van een boom. Om aan de eisen van watersporters te voldoen wordt er vaak en te veel bomen langs de oever gekapt en gesnoeid. Stichting het Wantij vindt het uiteraard van groot belang dat “denkend vanuit de rivier”, **de Vlij kan doorstromen bij de Oranjelaan en zo een bypass kan worden van het Wantij**, heel belangrijk voor migratie van flora- en faunasoorten.

Bijna vijftien jaar geleden deed Stichting Het Wantij een voorstel om de verbinding tussen de Vlij en het Wantij via een doorgang bij de Oranjelaan te herstellen. Dit werd afgewezen vanwege de hoge kosten. Het aanbrengen van een verbinding is later wel vastgelegd in de Stedelijke Ecologische Structuur (SES). Onlangs ontdekte SHW in stukken over Stadswerven dat de gemeente de toezegging aan Rijkswaterstaat heeft gedaan om die verbinding te realiseren mede ter compensatie van het verlies van natuurwaarden in Stadswerven. Dat lijkt ‘vergeten’. Reden voor SHW om de gemeente hier opnieuw aan te herinneren. Wel is de afspraak met Villa Augustus nagekomen een watergang aan de andere zijde van de Oranjelaan, dus naast Villa Augustus te maken. Samen met Villa Augustus heeft SHW er voor gepleit deze delen van de Vlij met elkaar te verbinden.

Het dichtslibben vanwege het ontbreken van doorstroming, treft zowel de jachthaven, de bodem van het water rond Plan Tij I de oevers van de Vlij en in de toekomst de bodem van het water bij het geplande project Plan Tij II. Deze afzetting van slib gaat gepaard met een toenemende vervuiling, waardoor, zoals bij alle dode uiteinden langs het Wantij, een ernstige situatie voor het milieu ontstaat. Het aanleggen van natte natuur ter hoogte van Plan Tij II is op zich winst, maar ook daar zal de bodem vervuilen. Daarnaast zal ook de belasting met recreatievaart verder toenemen.

De Vlij vormde een geheel met de balkengaten en grienden die vroeger, eind 19^e eeuw op de locatie waren te vinden, waar later het Wantijpark werd aangelegd. Boomstammen die vanuit Duitsland, vaak via het Wantij en het daarop voorheen aansluitende kanaal door Brabant, werden aangevoerd, werden daar verzameld om vervolgens verzaagd te worden. Dat gebeurde in de molens die op de Noorderdijk stonden. Het latere Wantijpark, aangelegd begin jaren 30, werd van de Vlij afgescheiden met behulp van smalle dijkjes.

Het is in de verre toekomst goed denkbaar dat, **delen van het Wantijpark weer verbonden worden met de Vlij**. Op die manier krijgt de Vlij meer ruimte en kan meer z'n eigen weg zoeken. Zeker gezien de huidige situatie waarin er grote problemen zijn om bomen in het park te handhaven in verband met het inklinken van de bodem. Het past in ieder geval geheel in de visie van Stichting het Wantij de rivier meer ruimte te geven zeker in buitendijks gebied. Uiteraard wordt dit een moeilijke

afweging gezien het feit dat het Wantijpark een gemeentelijk monument is, maar een park waar bomen niet meer kunnen uitgroeien omdat de wortels niet diep meer kunnen reiken heeft zeker geen toekomst. Wellicht is er een combinatie mogelijk waarbij **de rivier z'n eigen weg kan zoeken, dus de lage delen van het park instroomt en hogere delen blijven behouden**. Hoe dat eruit gaat zien kan nader bestudeerd worden.

De problematiek van een inklinkende bodem waar zich bossen of parken bevinden, is hier niet uniek. In meerdere delen van ons land worstelt men hiermee en er zijn al voorbeelden van gebieden die onder water zijn gezet.

Zie ook de paragraaf onder O over het Wantijpark.

In ieder geval lijkt het wel direct haalbaar om de **griendoever van het Wantijpark tegenover Plan Tij te verbreden**: er lopen hier twee dijkjes parallel aan elkaar. De eerste kan hier en daar verlaagd worden zodat het getij tot de tweede dijk wordt toegelaten. Ook hierbij gaat het om ideeën; (on)mogelijkheden en consequenties dienen nader doordacht te worden.

O. Wantijpark

Het Wantijpark is uniek in Nederland omdat het buitendijks gebied betreft en aan drie zijden is omgeven door zoetwatergetijdenrivieren de Vlij en het Wantij met bijbehorende natuurlijke oevers. Het park zelf is aangelegd in de Engelse landschapsstijl en het ontwerp wordt redelijk in stand gehouden. Nadeel is dat er ten behoeve van de veiligheid en het gewenste beeld traditioneel onderhoud plaatsvindt, waardoor er enorm veel gesnoeid en gekapt wordt. Stichting Het Wantij staat voor een meer ecologische vorm van onderhoud maar daar is helaas nog geen zicht op. Langs de randen van het park, dus langs de oevers, worden steeds meer stukken geschikt gemaakt voor recreanten. De dijkjes zijn toegankelijk geworden voor voetgangers en er zijn trimtoestellen neergezet. Dit lijkt onschuldig, maar nu blijkt bijvoorbeeld dat ook hier voor de veiligheid van de wandelaars bomen gesnoeid of zelfs gekapt moeten worden. Het is hierbij belangrijk om te weten dat de bomen langs de parallelle dijkjes tegenover Plan Tij een route voor vleermuizen, over de Oranjelaan, richting binnenstad vormen. SHW werd toegezegd dat deze bomen behouden zullen worden en dat de breuk-snoeimethode zal worden toegepast. Hier zal mogelijk wel het snoeihout kunnen blijven liggen en niet afgevoerd zoals in de rest van het park. Voorkomen dient te worden dat de soms blubberige paden verhard gaan worden want dit zal tot gevolg hebben dat de (veiligheids-)eisen weer verder worden opgeschroefd ten koste van de natuurwaarden waaronder die van bomen.

Aan de andere kant van het park langs de daar aanwezige natuurlijke oever en het griend bij de Amaliabrug werden begin dit jaar een tiental bomen met een witte stip gemerkt. Zo'n stip is een teken dat de gemeente heeft besloten de boom te kappen. Deze bomen maken deel uit van het griend en vormen een belangrijke afscherming van dit gebiedje waar de bever actief is. Stichting Het Wantij wist de gemeente te overtuigen deze plannen in te trekken.

Het Wantijpark is een polder door dijkjes omgeven waar het waterpeil geregeld wordt. Een groot probleem voor het behoud van bomen in het Wantijpark is de daling van de bodem, waardoor wortels minder diep kunnen wortelen en er gevaar voor omvallen ontstaat.

In de verre toekomst kan dat betekenen dat (delen van) dit gebied weer worden teruggegeven aan de rivier, zie paragraaf over de Vlij onder N.

P. Verlichting

De huidige wijze van verlichting met rondstralers vormt een zeer grote ergernis voor bewoners en wandelaars. Het wordt als verblindend ervaren. Deze vorm van verlichting is ook zeer storend voor dieren zoals vleermuizen. Stichting Het Wantij stelt dan ook dat het gebied langs het Wantij aangepaste verlichting verdient en dat het tijd is hier met een deskundig oog naar te laten kijken!

Q. Tenslotte

Een duurzame toekomst vraagt een gezamenlijk inspanning van beleidsmakers, bedrijven en burgers. Iedereen kan bij beslissingen het welzijn van de planeet in gedachten houden. Wat is de invloed van onze levensstijl op de aarde en hoe kunnen we lokaal dingen verbeteren voor een gezonde en florerende Wantijzone.